

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti

Ivana Griparić Fable

**Rad s djecom i mladima u narodnim knjižnicama grada Labina, Rijeke i
Pule**

Diplomski rad

Mentor: dr. sc. Ivana Hebrang Grgić

Zagreb, 2017.

Sadržaj

Uvod.....	4
1. Narodna knjižnica i njezini korisnici	6
1.1. Identificiranje potencijalnih korisnika.....	6
1.2. Poticanje cjeloživotnog učenja korisnika	7
1.3. Organiziranje slobodnog vremena korisnika.....	7
1.4. Poticanje čitanja i informacijske pismenosti	8
2. Važnost narodne knjižnice za bebe, djecu predškolske i osnovnoškolske dobi te mlade.....	8
2.1. Bebe i djeca predškolske dobi kao korisnici narodnih knjižnica	10
2.1.1. Svrha knjižničnih usluga za bebe i djecu predškolske dobi	10
2.1.2. Aktivnosti i prostor narodne knjižnice namijenjeni bebama i djeci predškolske dobi	11
2.2. Djeca osnovnoškolske dobi kao korisnici narodne knjižnice.....	13
2.2.1. Svrha knjižničnih usluga za djecu osnovnoškolske dobi	14
2.2.2. Aktivnosti i prostor narodne knjižnice za djecu osnovnoškolske dobi	14
2.3. Mladi kao korisnici narodnih knjižnica	16
2.3.1. Svrha knjižničnih usluga za mlade	17
2.3.2. Aktivnosti i prostor narodne knjižnice za mlade.....	18
3. Dječji odjeli i Odjeli za mlade	19
3.1. Nastanak dječjih odjela	19
3.2. Nastanak odjela za mlade	20
4. Kompetencije knjižničara koji radi s djecom i mladima.....	21
5. Važnost društvenih mreža u radu s djecom i mladima	23
6. Istraživanje rada s djecom i mladima u narodnim knjižnicama Labina, Rijeke i Pule	25
6.1. Metodologija, uzorak i cilj istraživanja	25
6.2. Rezultati istraživanja	26
6.2.1 Rad s djecom i mladima u Gradskoj knjižnici Labin	26
6.2.2. Aktivnosti za djecu u Gradskoj knjižnici Labin	27
6.2.3. Aktivnosti za mlade u Gradskoj knjižnici Labin.....	28
6.2.4. Broj organiziranih programskih aktivnosti i radionica te broj posjetitelja proteklih godina.....	29
6.2.5. Gradska knjižnica Labin na društvenim mrežama	31
6.2.6. Rad s djecom i mladima u Gradskoj knjižnici Rijeka	32

6.2.7. Aktivnosti za djecu Gradske knjižnice Rijeka	33
6.2.8. Aktivnosti za mlade Gradske knjižnice Rijeka	34
6.2.9. Broj organiziranih programskih aktivnosti i broj posjetitelja proteklih godina	35
6.2.10. Gradska knjižnica Rijeka na društvenim mrežama	36
6.2.11. Rad s djecom i mladima u Gradskoj knjižnici i čitaonici Pula	36
6.2.12. Aktivnosti za djecu u Gradskoj knjižnici i čitaonici Pula	37
6.2.13. Aktivnosti za mlade u Gradskoj knjižnici i čitaonici Pula	40
6.2.14. Broj organiziranih programskih aktivnosti i broj posjetitelja proteklih godina	41
6.2.15. Gradska knjižnica i čitaonica Pula na društvenim mrežama	43
6.3. Intervjui provedeni s djelatnicama narodnih knjižnica u Labinu, Rijeci i Puli na temu rada djecom i mladima	44
6.3.1. Rezultati.....	45
6.4. Prikaz programskih aktivnosti u Gradskoj knjižnici Labin, Gradskoj knjižnici Rijeka i Gradskoj knjižnici i čitaonici Pula	50
6.4.1. Strip radionica za djecu i mlade u Gradskoj knjižnici Labin	50
6.4.2. Kreativna radionica u Dječjem odjelu Stribor Gradske knjižnice Rijeka	52
6.4.3. Edukativna radionica u Dječjoj knjižnici Pula	54
6.5. Zaključak istraživanja.....	55
7. Zaključak.....	57
8. Popis literature	59

Uvod

Narodna knjižnica ima vrlo veliku ulogu i utjecaj na stvaranje čitateljskih navika pojedinaca od najranije dobi, na stvaranje navika druženja s knjigom i boravka u knjižnici, te poticanja pojedinaca da nauče kako se koristiti informacijskim izvorima te da kvalitetno provode svoje slobodno vrijeme kroz programe koje knjižnica organizira. Narodna bi knjižnica trebala biti usmjerena na sve generacije korisnika, a najveći će uspjeh i utjecaj na njih imati ukoliko im se posveti posebna pažnja u najranijoj dobi, što predstavlja dobar temelj za stvaranje budućeg aktivnog korisnika.

Ovaj je diplomski rad imao za cilj uvidjeti na koji se način pristupa djeci i mladima kao korisnicima narodnih knjižnica i to na primjeru triju narodnih knjižnica: Gradske knjižnice Labin, Gradske knjižnice Rijeka te Gradske knjižnice i čitaonice Pula. Djeca i mladi predstavljaju izuzetno važnu skupinu korisnika s obzirom da čitanje od najranije dobi utječe na cjelokupni intelektualni razvoj djeteta, te se u knjižnicama počelo sve više organizirati slobodnije oblike rada s djecom i mladima u kojima se osluškuje njihove interese i želje što je pridonijelo razvoju sve bogatijih programa i programskih aktivnosti za djecu i mlade u narodnim knjižnicama. Knjižnice nude sve više različitih aktivnosti kako za bebe, tako i za mlade, iako su potonji često u provođenju aktivnosti zapostavljeni. Kako su djeca i mladi danas pod velikim utjecajem suvremenih tehnologija, skloni provođenju mnogo vremena na računalima i tabletima, organiziranjem raznih pričaonica, čitateljskih klubova, književnih susreta i drugih aktivnosti promovira se čitanje i druženje s knjigom te kvalitetno provođenje slobodnog vremena.

Prvo poglavlje rada govori o narodnoj knjižnici i njezinim korisnicima, odnosno ulozi narodnih knjižnica u poticanju cjeloživotnog učenja, poticanja čitanja, informacijske pismenosti korisnika te kvalitetnog provođenja slobodnog vremena.

Drugo poglavlje govori o tome koliku važnost imaju narodne knjižnice za bebe, djecu i mlade, koja je svrha knjižničnih usluga za tu skupinu korisnika, te kakav bi trebao biti prostor narodne knjižnice posvećen njima. Navedene su i aktivnosti primjerene bebama, djeci i mladima kao korisnicima koje se najčešće provode u knjižnicama u radu s njima.

U trećem se poglavlju govori o razlici između Dječjih odjela i Odjela za mlade, kada i kako su nastali, kako bi trebali biti opremljeni te zašto je posljednjih godina tendencija da se prostor namijenjen mladima odijeli od onoga za djecu.

U četvrtom se poglavlju govori o kompetencijama knjižničara koji radi s djecom i mladima s obzirom da je to skupina korisnika koju treba „pridobiti“ kako bi ih se zadržalo u knjižnicama, te

knjižničar koji će raditi s njima mora zasigurno posjedovati određene vještine i kompetencije koje rad s djecom i mladima razlikuje od rada s odraslim korisnicima.

Ono što se svakako posljednjih godina promijenilo u načinu komuniciranja knjižničara s korisnicima jest utjecaj društvenih mreža, pa se u petom poglavlju govori upravo o tome koliko su društvene mreže danas važne te zašto bi bilo dobro i poželjno da ih knjižnice koriste, kako za komunikaciju s korisnicima, tako i za promociju vlastitih aktivnosti.

Šesto poglavlje čini istraživanje koje je provedeno na već spomenute tri narodne knjižnice i to kroz tri etape: prvu etapu čini istraživanje programa i aktivnosti koje narodne knjižnice nude za djecu i mlade kao korisnike pregledavajući njihove mrežne stranice te podatke iz godišnjih izvješća koje su knjižnice ustupile za potrebe ovoga rada. Drugu fazu čini provedba intervjuja koji su činila sedam pitanja na koja su odgovarale knjižničarke i koordinatorice programa u knjižnicama, a provedena su četiri intervjuja: jedan s knjižničarkom Gradske knjižnice Labin, intervju s koordinatoricom programa u Gradskoj knjižnici Rijeka, te dva intervjuja s knjižničarkama Gradske knjižnice i čitaonice Pula; jedan s knjižničarkom Odjela za djecu i mlade Središnje knjižnice te jedan s knjižničarkom ogranka Dječja knjižnica. Treći dio istraživanja čini prikaz aktivnosti koje se održane u trima narodnim knjižnicama. Kroz sve faze istraživanja dobivena je cjelokupna slika o tome na koji način istražene knjižnice pristupaju djeci i mladima, koje sve programske aktivnosti za njih organiziraju, jesu li aktivne na društvenim mrežama, kakav je prostor namijenjen djeci i mladima, a kroz intervju su dobivene i informacije o tome s kim knjižnice surađuju u provođenju svojih programa, koje su najposjećenije aktivnosti, koliko korisnika bude na organiziranim aktivnostima, koriste li se društvenim mrežama te što sve na njima objavljuju.

1. Narodna knjižnica i njezini korisnici

Narodna knjižnica je organizacija koju osniva, podržava i financira određena zajednica putem lokalne, regionalne ili nacionalne vlasti ili putem nekog drugog oblika organizacije. Ona osigurava pristup znanju, informacijama, cjeloživotnom učenju i djelima mašte pomoću niza izvora i službi, a na raspolaganju je svim članovima zajednice bez obzira na njihovu rasu, nacionalnost, dob, spol, religiju, jezik, invaliditet, ekonomski i radni status te obrazovanje.¹

Osnovno načelo narodne knjižnice je da njezine službe i usluge moraju biti dostupne svima, a ne usmjerene samo na jednu grupu unutar zajednice isključujući ostale. Rad treba biti tako organiziran da su službe i usluge jednako dostupne manjinskim grupama koje, iz bilo kojeg razloga, ne mogu koristiti uobičajene službe, na primjer, jezičnim manjinama, ljudima s posebnim tjelesnim ili osjetilnim potrebama ili pak onima koji žive u udaljenim zajednicama i nemaju pristup knjižničnim zgradama. Upravo zbog toga, prema IFLA-inim smjernicama za narodne knjižnice, njezino financiranje, razvoj službi i usluga, uređivanje knjižnica i određivanje radnoga vremena treba planirati imajući na umu osiguravanje pristupa svima kao osnovno načelo.²

1.1. Identificiranje potencijalnih korisnika

Narodna knjižnica mora težiti tome da služi svim građanima i grupama. Pojedinačnik nikada nije premlad ili prestar da bi se služio knjižnicom, bilo da je posjeti ili da se koristi uslugama online. Potencijalne skupine korisnika su:

Ljudi svih dobnih skupina i u svim životnim razdobljima:

- djeca
- mladež
- odrasli
- starije osobe

Pojedinci i grupe s posebnim potrebama:

¹ IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. str. 15.

² Ibid. str. 22.

- pripadnici drugih kultura ili etničkih grupa uključujući starosjedilačku populaciju
- osobe s posebnim potrebama, na primjer, slijepi ili slabovidni te osobe s oštećenjima sluha
- ljudi vezani uz kuću
- ljudi koji borave u raznim ustanovama, na primjer, u bolnicama, zatvorima
- ljudi koji ne znaju ništa o uslugama knjižnice.

Ustanove unutar šire društvene mreže:

- obrazovne, kulturne i volonterske organizacije i grupe u određenoj zajednici
- poslovna zajednica
- upravljačka tijela krovne organizacije, na primjer, lokalna vlast.³

1.2. Poticanje cjeloživotnog učenja korisnika

Narodna knjižnica potiče formalno i neformalno učenje te cjeloživotno učenje pružajući svojim korisnicima pristup sadržajima i izvorima znanja na različitim medijima. Suradnjom sa školama i drugim obrazovnim ustanovama povećava broj svojih korisnika i pomaže učenicima u stjecanju novih znanja, ali i nastavnicima u organizaciji nastavnih sadržaja. Svakako je poželjna i suradnja narodne knjižnice sa školskim knjižnicama, a može se ostvariti kroz zajedničko korištenje resursa, zajedničko podučavanje osoblja, kooperativni razvoj zbirke, suradnju pri planiranju programa, suradnju pri organizaciji lektire, podučavanju djece pri izradi referata, organizirane posjete razreda narodnoj knjižnici, zajedničko promicanja čitanja i pismenosti, zajedničko organiziranje posjeta književnika,...

⁴

1.3. Organiziranje slobodnog vremena korisnika

Narodna knjižnica je na raspolaganju svojim korisnicima ne samo u poticanju njihova učenja i obrazovanja već i dajući im potrebne informacije koje su vezane za njihove interese i hobije, odnosno njihovo slobodno vrijeme. Vrlo je važno da korisnik prepozna narodnu knjižnicu kao vrijednu riznicu znanja kojima će razvijati svoje vještine i interese. Svoj doprinos knjižnica može dati u organiziranju slobodnoga vremena svojih korisnika organizirajući različite radionice, tematska predavanja, književne večeri, susrete te tako postaje središte okupljanja

³ IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. str. 42.

⁴ Tibljaš, Verena. Rad sa djecom i mladima u školskoj i narodnoj knjižnici. URL: http://www.knjiznicari.hr/UDK02/images/d/d8/Rad_s_djecom_i_mladima_u_%C5%A1kolskoj_i_narodnoj_knji%C5%BEnici_-_Verena_Tiblja%C5%A1.pdf. (05.02.2017.)

unutar neke lokalne zajednice, postaje mjesto gdje će se ljudi rado okupljati dijeleći iste interese i upravo je zbog toga često i nazivaju „trećim prostorom“ .

1.4. Poticanje čitanja i informacijske pismenosti

Narodna knjižnica ima izrazito velik utjecaj na stvaranje čitalačkih navika te razvijanje informacijske pismenosti njezinih korisnika. Brigom za svoje korisnike te pozitivnom poslovnim politikom koja će biti usmjerena na samoga korisnika i njegove potrebe, stvara temelje za razvoj pojedinaca koji će biti u mogućnosti samostalno i aktivno sudjelovati u demokratskom društvu te pojedinca koji će se znati snalaziti s modernom tehnologijom današnjice. Knjižnica može poticati čitanje i suzbijati nepismenost članova neke lokalne zajednice organiziranjem aktivnosti za poticanje čitanja, ponudom sadržaja za korisnike niske razine pismenosti, suradnjom s ustanovama koje suzbijaju nepismenost, organizira različite radionice kojima educira korisnike o korištenju računalne tehnologije. Informacijska se pismenost definira kao sposobnost pojedinca da pronađe potrebnu informaciju, da je prepozna, kritički vrednuje te koristi u potrebnom i točnom kontekstu. Upravo narodna knjižnica može svojim aktivnostima poticati informacijsku pismenost korisnika, osobito onih koji nisu polaznici škola i fakulteta gdje mogu steći ta znanja, već su korisnici koji imaju informacijske potrebe, a narodna im knjižnica omogućuje opremu i znanje za njihovo ostvarenje. To narodna knjižnica može postići organiziranjem edukacija za korištenje računala i modernih tehnologija, edukacijom korisnika o načinu korištenja Interneta, korištenja tiskanih i elektroničkih izvora za pronalaženje relevantnih informacija i sličnim aktivnostima.

2. Važnost narodne knjižnice za bebe, djecu predškolske i osnovnoškolske dobi te mlade

Prema IFLA-inom i UNESCO-ovom Manifestu za narodne knjižnice⁵ među zadaćama narodne knjižnice navode se stvaranje i jačanje čitalačkih navika kod djece od rane dobi, te poticanje mašte i kreativnosti djece i mladih ljudi. Te zadaće dokazuju kako bi narodne knjižnice svakako trebale voditi računa o bebama, djeci i mladima kao o vrlo važnoj skupini korisnika za koje će organizirati aktivnosti i sadržaje kao što to čine za odrasle, te kako je njihova uloga u osobnom i kognitivnom razvoju djeteta neosporna. Vodeći računa o uslugama za bebe i djecu od

⁵ IFLA-in i UNESCO-ov Manifest za narodne knjižnice. URL: http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/UNESCOv_manifest_za_narodne_knjiznice.htm. (11.02.2017.)

njihove najranije dobi, narodna knjižnica stvara jake temelje za dobivanje budućih aktivnih korisnika knjižnice. I sam Standard za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj nalaže da ogranak narodne knjižnice treba imati odjel za djecu i mladež, a središnja općinska ili gradska narodna knjižnica mora raspolagati odjelom za djecu predškolskog uzrasta s igrotekom te odjelom za djecu i mladež što uključuje slobodan pristup sa čitaonicom i slušaonicom.⁶ Dakle, narodne knjižnice bi u svojem radu na jednak način trebale posvećivati pažnju na bebe i djecu rane dobi, djecu školske dobi te mlade kao korisnike njezinih usluga. U suvremenom svijetu čitanje je vještina koja je nužna za opstanak.⁷ Poticati čitanje i ljubav prema knjizi narodna knjižnica svakako može na način da osigura prostor, sadržaje i građu koji će biti zanimljivi i atraktivni djeci, ali i mladima, kao i angažiranjem djelatnika koji će se prilagoditi djeci i mladima te ih svojom osobnošću i pristupom „pridobiti“ u knjižnicu. Opće je poznato da roditelji često nemaju vremena baviti se naizgled nevažnim pitanjem zašto njihova djeca gotovo nikada ne čitaju. Jasno je da je uz naizgled privlačnije medije obitelj sve manje sposobna utemeljiti čitanje kao jedan od osnovnih intelektualnih užitaka, no nije dovoljno reći kako djecu danas nije moguće odvojiti od računala ili televizora. Postavi li se pitanje kako to da danas, u društvu zatrpanom pismošću i materijalima, sve manje mladih pronalazi užitak u čitanju kao svome odabiru, odgovor vjerojatno leži u tome što ta pismenost nije onoga karaktera koji zahtijeva intelektualni napor, čime je otežan i utjecaj obitelji kao primarne društvene zajednice, i obrazovnoga sustava kao jednoga od mjesta oblikovanja stavova o onome što se mora i o onome u čemu se uživa.⁸ Zato se često kao uloga školske knjižnice navodi poticanje čitanja, dok se kao uloga narodne knjižnice ističe poticanje čitanja iz užitka, čitanje iz zabave. Djelujući u današnjem globalnom informacijskom društvu knjižnice za djecu i mlade, i narodne i školske, suočavaju se s drukčijim izazovima nego što je to bio slučaj s prethodnim generacijama. To se posebice odnosi na potrebu za razvijanjem vještina informacijske pismenosti i svih vrsta čitanja. Čitanje jest najvažnije područje djelovanja narodnih i školskih knjižnica. Osim što omogućuje primanje i razumijevanje informacija, ono djeluje na sposobnost pojedinca i oblikuje njihovu ličnost.⁹ Danas, u 21. stoljeću bit suvremene knjižnice namijenjene djeci je djeci osigurati pristup informacijama, bez obzira na kojem se one mediju nalaze, ali i da u knjižnicama knjige i čitanje ipak imaju prioritet.

⁶Standardi za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj. // Narodne novine 59(1999) URL: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1999_06_58_1071.html. (11.02.2017.)

⁷ Čudina-Obradović, M. Igrom do čitanja : igre i aktivnosti za razvijanje vještina čitanja. 4. izdanje. Zagreb : Školska knjiga, 2003.

⁸ Peti-Stantić, A.; Stantić, M. Užitak čitanja : intelektualna razbibriga i/ili intelektualna potreba. // Čitanje – obaveza ili užitak : zbornik / priredila Ranka Javor. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 2009. Str. 5-8.

⁹ Stričević, I. Čitanje u kontekstu školskih i narodnih knjižnica : uloga knjižnica u poticanju funkcionalnog čitanja i čitanja iz užitka. // Čitanje – obaveza ili užitak : zbornik / priredila Ranka Javor. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 2009. Str. 42-49.

Knjižničari moraju takav stav prenijeti na djecu i mlade jer je uživanje u čitanju osnova za mnoge druge sposobnosti i vještine, između ostalog i one vezane uz napredak u obrazovanju.¹⁰ Zadaća narodne knjižnice nije samo povezana uz obrazovanje korisnika, već i kvalitetno osmišljavanje njihova slobodnog vremena. Atraktivan i djeci zanimljiv prostor, prilagođen svim njihovim razvojnim fazama, te njima primjerene aktivnosti, svakako će postati odličan temelj kojima će se djecu od najranije dobi privući u knjižnicu, navikavati na knjižnični prostor, redovito korištenje knjižničnih usluga kako u djetinjstvu, tako i u mladosti i dalje.

2.1. Bebe i djeca predškolske dobi kao korisnici narodnih knjižnica

Raspolažući širokim izborom građe i aktivnosti, narodne knjižnice pružaju bebama i djeci rane dobi, kao i njihovim odgajateljima, mogućnost pronalaženja prostora gdje su dobrodošli, prostora bogatog prikladnim izvorima za učenje, te prigodu uživanja u dječjim pjesmicama, kartoniranim i taktilnim knjigama prilagođenima njihovoj dobnoj skupini. Biti dijelom knjižnične zajednice predstavlja rano socijalno iskustvo koje potiče znatiželju i maštu. Uz pomoć odgojnih igračaka, slagalica i šaljivih knjiga, znanje koje se razvija između „djeteta i njegova odgajatelja“ razvit će se u odnos djeteta i knjige.¹¹ Dijete koje se osjeća ugodno u knjižnici i s knjigom u najranijoj dobi, zasigurno će takav osjećaj nositi i čitavog života. Djeca imaju pravo na pristup knjižnicama od najranije dobi i to je njihovo temeljno ljudsko pravo, kao i pravo djece s posebnim potrebama da budu integrirani u zajednicu kroz druženje s ostalim korisnicima knjižnice. Knjižnica mora posebnu pažnju obratiti i na djecu iz dvojezičnih obitelji, kao i djecu koja često zbog oskudice i siromaštva te roditelja koji se bave mnogo težim problemima od korištenja usluga narodnih knjižnica. Bebe i djeca predškolske dobi ne mogu samostalno koristiti usluge koje pružaju narodne knjižnice, te tako narodna knjižnica vodi računa i o odraslim osobama koje utječu na čitalačke navike djeteta, a to su prvenstveno roditelji i staratelji, odgajatelji, zdravstveni djelatnici te ostali koji se bave djecom.

2.1.1. Svrha knjižničnih usluga za bebe i djecu predškolske dobi

Svrha rada s bebama i djecom predškolske dobi narodne knjižnice ostvaruje se kroz djelovanje njihovih dječjih odjela ili pak dječjih knjižnica čiji je cilj ostvariti pravo svake bebe i djeteta rane dobi na okruženje koje uključuje igračke, knjige, multimediju i izvore namijenjene njima i njihovim roditeljima te drugim odraslim osobama koje se bave malom djecom, stvaranje

¹⁰ Isto. Str. 43-49.

¹¹ Smjernice za knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi, Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2008. str. 15

okruženja bogatog tiskanom građom kako bi se poticala ljubav prema čitanju, osiguravanje ranog pristupa razvoju vještina korištenja tehnologije i multimedije, osiguravanje građe koja odražava kulturnu raznolikost u društvu, poticanje razvoja govora kod beba i djece rane dobi, razvijanje jezične i dvojezične vještine, informiranje roditelja i drugih osoba koje se bave malom djecom o važnosti čitanja/čitanja naglas za razvoj jezičnih vještina i vještina čitanja, uključivanje i obrazovanje roditelja za čitanje naglas i korištenje knjiga i druge građe te razvijanje roditeljskih vještina potrebnih za unapređivanje djetetova razvoja i predčitalačkih vještina, uključivanje roditelja i odgajatelja i informiranje o građi primjerenoj za određenu dob djeteta te upoznavanje s izvorima koji su im dostupni u njihovoj narodnoj knjižnici, uvođenje pričanja priča koje će djecu, njihove roditelje i odgajatelje upoznati s drugim obiteljima i kulturama, razvijati naviku uspješnih posjeta knjižnici koje će voditi uspješnoj cjeloživotnoj pismenosti, posredovanje informacija i zagovaranje onih koji žive s bebama i djecom rane dobi, te onih koji se za njih brinu i koji ih odgajaju, sada i u budućnosti, osiguravanje toplog, srdačnog i sigurnog prostora za djecu i njihove obitelji.¹² Dijete predškolske dobi živi oponašajući i sve oko sebe primjećuje, a dokazano je, da su djeca koja su redovito gledala svoje roditelje koji u ruci drže knjigu i čitaju, pričaju o knjigama i često posjećuju knjižnicu, i sama postala čitači i aktivni čitatelji i to vrlo rano. Stoga, dijete će lakše i brže razumjeti i spoznati ljubav prema čitanju i knjigama ako je okruženo odraslima koji čitaju i služe se različitim tiskanim materijalom.¹³ Upravo zbog toga je važno da knjižnica koja se nalazi u blizini djetetove kuće postane ugodno i poznato mjesto u koje će dijete s roditeljima rado svraćati, listati slikovnice, istraživati, igrati se i poželjeti neku od tih slikovnica ponijeti kući, te na kraju krajeva, postati članom te knjižnice.

2.1.2. Aktivnosti i prostor narodne knjižice namijenjeni bebama i djeci predškolske dobi

Kao što je već naglašeno, narodne knjižnice trebaju voditi računa o sadržajima i uslugama za najmlađe kao što to čine i za odrasle, te moraju zadovoljavati istraživačke i osjetilne potrebe kao i potrebe za pismenošću beba i djece rane dobi.¹⁴ Aktivnosti koje će se provoditi u narodnim knjižnicama moraju poticati dijete na istraživanje, učenje, poticati sve vještine koje su potrebne za razvijanje pismenosti (pričanje, slušanje, čitanje), no ne treba zanemariti i radionice i predavanja za roditelje i staratelje koji se brinu i najviše vremena provode s djecom. Zato je vrlo važno da knjižnica propagira aktivnosti i sadržaje koje nudi na javnim mjestima gdje se okupljaju

¹² Smjernice za knjižnične usluge za bebe i djecu ranije dobi, Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2008. str. 15.

¹³ Čudina-Obradović, M. Igrom do čitanja : igre i aktivnosti za razvijanje vještina čitanja. 4. izdanje. Zagreb : Školska knjiga, 2003.

¹⁴ Smjernice za knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi, Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2008. str. 15.

roditelji beba i djece predškolske dobi i da ih na taj način privuče u knjižnicu. Parkovi, čekaonice, jaslice i vrtići mjesta su na kojima narodna knjižnica može obavještavati o aktivnostima koje nudi i reklamirati ih. Za razvoj govora kod male djece važnu ulogu imaju dječje pjesmice, uspavanke i druge pjesme, slikovnice i pričanje priča, ali i posebni računalni programi kao što su interaktivne slikovnice.¹⁵ Upravo slikovnice su građa najzanimljivija djetetu predškolske dobi na dječjem odjelu. Za djecu mlađu od tri godine slike u slikovnici moraju biti velike, prikazivati jedan predmet jednostavnoga i jasnoga oblika i primarne boje. Postupno će dijete zanimati sve složeniji likovni sadržaji, a već oko pete godine uživat će u proučavanju i otkrivanju sadržaja bogatoga crteža s mnogo elemenata i brojnim međusobnim odnosima likova u akciji.¹⁶ S obzirom da u narodnim knjižnicama i u dječjim odjelima rade kvalificirani stručnjaci koji će svakako izabrati najkvalitetnije slikovnice za najmlađe korisnike, roditelji se svakako mogu pouzdati i osloniti upravo u njihov izbor kao najprikladniji za njihovo dijete te zajedno s njim posjetiti dječji odjel narodne knjižnice. Govorno-jezična funkcija slikovnica potiče i podupire razvoj fonemske i fonološke osviještenosti, djetetov morfološki i sintaktički razvoj, usvajanje i bogaćenje rječnika, upoznavanje karakteristika teksta i načina njegova funkcioniranja te drugih predčitalačkih vještina¹⁷. Čitanje djetetu od najranije dobi potiče se a međunarodnoj razini kroz niz projekata koji populariziraju čitanje djetetu od njegovih prvih dana. Jedan od takvih projekata je i UNICEF-ova kampanja „Čitaj mi!“¹⁸ koju UNICEF provodi u suradnji s Hrvatskim knjižničarskim društvom – Komisijom za knjižnične usluge za djecu i mladež, Hrvatskim pedijatrijskim društvom, Hrvatskim čitateljskim društvom, Hrvatskom udrugom istraživača dječje književnosti te Hrvatskim logopedskim društvom, a s ciljem čitanja naglas djetetu od najranije dobi te što ranijeg učlanjenja djeteta u lokalnu knjižnicu. Projekt je uključivao i provođenje izložbi kvalitetnih slikovnica, predavanja za roditelje, provođenje pričaonica i bajkaonica i drugih aktivnosti. Sličan je projekt i „Rođeni za čitanje“ nastao u Americi, a koji se ubrzo proširio na mnoge zemlje diljem svijeta s ciljem podučavanja roditelja o važnosti čitanja djetetu od prvih dana, tako da u nekim zemljama već u rodilištima dijete dobiva vlastitu člansku iskaznicu kojom postaje član narodne knjižnice, te prvim posjetom narodne knjižnice, dijete na poklon dobiva knjigu, a roditelj edukativne materijale o važnosti čitanja djetetu. Jedan od

¹⁵ Smjernice za knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi, Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2008. str. 15.

¹⁶ Čudina-Obradović, M. Igrao do čitanja: igre i aktivnosti za razvijanje vještina čitanja. 4. izdanje. Zagreb : Školska knjiga, 2003.

¹⁷ Martinović, I ; Stričević I. Slikovnica: prvi strukturirani čitateljski materijal namijenjen djetetu // Libellarium. IV, (2011)1, str. 39-63.

¹⁸ Čitaj mi! URL: <http://www.citajmi.info/kampanja>. (22.02.2017.)

najpoznatijih projekata Hrvatskog knjižničarskog društva je „Čitajmo im od najranije dobi“.¹⁹ U knjižnicama se promovirala važnost čitanja djeci od najranije dobi, knjižničari su posjećivali i vrtiće i kroz razgovor s osobljem i roditeljima pokušali ukazati na izrazitu važnost čitanja djeci od rođenja, roditelje su učili kako bi trebali čitati naglas, kakve bi slikovnice trebali nabaviti svojoj djeci te, da bi im olakšali snalaženje, osigurali sve informacije i edukacijske materijale online. Osim čitanja naglas djeci predškolske dobi, u dječjim se odjelima za djecu te dobi najčešće organiziraju i pričaonice. Kao što djeca vole čitanje priča, nekad im je puno zanimljivije pričanje priča jer se tada osoba koja priča posebno uživi, mijenja glasove, uključuje djecu u pričanje priče što je djeci te dobi vrlo atraktivno, kao i rekviziti koji se često koriste u takvim aktivnostima. Uz navedeno čitanje naglas i pričanje priča, često se za djecu predškolske dobi organiziraju i glazbene i likovne radionice prilagođene njihovim mogućnostima s obzirom na dob, igraonice, lutkarske i dramsko-scenske predstave, video i druge projekcije.

Prostor dječjeg odjela namijenjenog bebama i djeci predškolske dobi mora biti atraktivan, zanimljiv, bezopasan i njima pristupačan. Važno je kod djece razviti naviku posjećivanja knjižnice, boravljenja u knjižnici te je važno osigurati topao i siguran prostor u kojemu će djeca i roditelji provoditi vrijeme.²⁰ Poželjno bi bilo kada bi dječji odjel bio opskrbljen igračkama koje uvijek moraju biti čiste i sigurne za djecu, njima primjerenim namještajem, prostirkama za igru, puzanje i hodanje, kao i prostorom za presvlačenje beba. S obzirom da je govor o djeci koja još samostalno ne čitaju, igračke koje će im biti ponuđene moraju poticati njihovu maštu i kreativnost, njihov govor, osjetilne organe, pokret, umne sposobnosti, emocije i stvaralačke sposobnosti tako da će se djeca te dobi svakako osjećati ugodno u takvom prostoru i rado će u njemu boraviti.

2.2. Djeca osnovnoškolske dobi kao korisnici narodne knjižnice

Danas, u svijetu kada su djeca već od najranijih dana okružena novim tehnologijama koje iz dana u dan sve više napreduju, u doba kada svake sekunde nastaje neka nova informacija koje se servira djetetu, kada se ističe važnost i stjecanje različitih vrsta pismenosti, tu je danas uloga knjižnice i kvalitetnih knjižničnih usluga neizmjerena. Ona potiče cjeloživotno učenje kod djece, razvijanje pismenosti, interesa za stjecajem novih znanja, potiče njihov istraživački rad, ljubav prema knjigama i čitanju, ali i organizira njihovo slobodno vrijeme i vrijeme za razonodu. Zbog toga je vrlo važno da se dijete nauči koristiti knjižnicom, da se osjeća ugodno u knjižnici u

¹⁹ Čitajmo im od najranije dobi. URL: http://www.hkdrustvo.hr/hr/projekti/citajmo_im_od_najranije_dobi. (22.02.2017.)

²⁰ Stričević, Ivanka; Čunović, Kristina. Knjižnične usluge za djecu rane dobi i roditelje u Hrvatskoj. Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 56, 3(2013), str. 47-66.

njegovoj sredini i da u njoj pronalazi građu koja odgovara njegovim interesima, ali i da su mu ponuđene aktivnosti u kojima će rado sudjelovati.

2.2.1. Svrha knjižničnih usluga za djecu osnovnoškolske dobi

Polaskom u školu i savladavanjem vještine čitanja, dijete stječe mogućnost odabira građe za čitanje, polako počinje razvijati svoj čitalački ukus te, ukoliko zavoli knjigu i čitanje, s velikom će radošću posjećivati lokalnu knjižnicu te postati njezin redoviti korisnik. Zbog toga je vrlo važna zadaća narodnih knjižnica, ili pak dječjih knjižica i dječjih odjela da osiguravanjem širokog izbora građe i aktivnosti pružaju djeci mogućnost da osjete radost čitanja i uzbuđenje otkrivanje znanja i djela mašte. Djecu, ali i roditelje treba podučavati kako da što bolje iskoriste mogućnosti koje im pruža knjižnica te da razviju vještine korištenja tiskane i elektroničke građe.²¹ Zbog toga će narodna knjižnica imati za cilj da kroz svoje knjižnične usluge svakom djetetu osigura pravo na informaciju, da razvija djetetov kulturni razvoj, da potiče njegovu kreativnost, da ga uključi u život lokalne zajednice, da jača njegovo samopouzdanje, da osnažuje i razvija svoje talente i vještine. Danas je jako teško pridobiti djetetovu pažnju i zadržati njihov interes za određene sadržaje i aktivnosti, i baš zato je važno da narodna knjižnica ponudi sadržaje koji će biti djeci atraktivni i zanimljivi, suvremeni i primjereni njihovoj dobi.

2.2.2. Aktivnosti i prostor narodne knjižnice za djecu osnovnoškolske dobi

Radu s djecom u narodnoj knjižnici svakako doprinosi dobra i uspješna suradnja sa školskim knjižnicama. Temeljna zadaća školske knjižnice postiže se osiguranjem intelektualnog i fizičkog pristupa materijalima u svim formatima, davanjem uputa kako unapređivati stručna znanja i poticanjem interesa za čitanjem i korištenje informacija i ideja, suradnjom s nastavnicima u oblikovanju strategija učenja.²² Kao što je već prije napomenuto, često se ističe kako školska knjižnica podupire odgojno-obrazovni proces, a narodna knjižnica potiče čitanje u slobodno vrijeme i kvalitetno provođenje slobodnoga vremena, no to ne znači da svaka od tih knjižnica ne izvršava sve navedene zadaće. Suradnjom sa školskim knjižnicama ostvaruju se brojni programi i aktivnosti narodnih knjižnica kao što su zajednički književni susreti, obilježavanje važnih datuma, lektirni kvizovi, sat lektire u knjižnici, kreativne radionice, upisi učenika prvih razreda u

²¹ Smjernice za knjižnične usluge za djecu : knjižnične usluge za djecu - važnije no ikada za djecu i njihove obitelji diljem svijeta / IFLA [i.e. International Federation of Library Associations and Institutions], Sekcija za djecu i mladež. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004. str. 3.

²² Kovačević, Dinka; Lasić-Lazić, Jadranka; Lovrinčević, Jasmina. Školska knjižnica – korak dalje. Zagreb : Filozofski fakultet: Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti: Altagama, 2004.

narodnu knjižnicu, organizirani posjeti razrednih odjeljenja narodnoj knjižnici te brojni drugi. Osim sa školama, narodna knjižnica u ostvarenju svojih programa surađuje i sa zdravstvenim, kulturnim ustanovama, udrugama i dr.

Najčešće aktivnosti koje narodne knjižnice ostvaruju u radu s djecom osnovnoškolske dobi jesu razne radionice, npr. literarne, likovne, glazbene, informatičke radionice, radionice učenja stranih jezika koje se najčešće organiziraju u vrijeme školskih praznika kad su djeca slobodnija, a sve s ciljem kvalitetnog provođenja slobodnog vremena. Nakon provedenih radionica, vrlo se često organiziraju i izložbe dječjih radova. Jako su popularni i čitateljski klubovi te je to vrlo čest način rada narodnih knjižnica s djecom osnovnoškolske dobi jer okupljaju djecu, zaljubljenike u knjige i omogućuju im da razmjenjuju mišljenja i dojmove o pročitanim knjigama. Neke narodne knjižnice organiziraju i grupe tzv. malih knjižničara koje se bave upoznavanjem knjižnične djelatnosti, a neke od aktivnosti koje se provode su: obilazak odjela, izložba, kvizova ili predavanja, upoznavanje s novim knjigama, praktični rad, te rekreativni sadržaji. U skladu s novim društvenim trendovima sve popularniji postaju čitateljski blogovi za djecu, odnosno online čitateljski klubovi. Gradska knjižnica Zadar, Narodna knjižnica „Petar Preradović“ Bjelovar, Gradska knjižnica Rijeka te Knjižnica i čitaonica Vinkovci udružile su svoje snage i osnovale novi online čitateljski klub za djecu „Tragači“, a kasnije i za mlade „Knjiški frikovi“. Blog je odabran iz nekoliko razloga: pogodan je oblik za iznošenje razmišljanja, stavova i dojмова o pročitanoj u obliku posta i komentara na post, a administrator lako nadzire pisanje na blogu što djeci osigurava sigurno virtualno okruženje. Prednost bloga je u tome što se djeca i mladi vrlo brzo nauče rukovati njime, ali i činjenica da blog ne poznaje dobno ograničenje. „Tragači“ okupljaju djecu od 8 do 13 godina koja vole čitati i tragati za dobrim knjigama, a djeluje na način da knjižničarke i administratorice iz tjedna u tjedan na blogu postavljaju zadatke i pitanja na koje članovi kluba odgovaraju, komentiraju, a vrlo često se organiziraju i online druženja s piscima.

Prostor narodne knjižnice koji je namijenjen djeci trebao bi kao takav biti i prepoznatljiv i po mogućnosti odijeljen od ostalog dijela knjižnice. Namještaj bi trebao biti prilagođen djeci i njihovim potrebama, veselih boja, mobilan tako da ga knjižničari mogu pomicati i prilagođavati raznim aktivnostima koje se provode s djecom. Djeca bi knjižnicu trebala doživljavati kao otvoreno, privlačno, uzbudljivo i sigurno mjesto.²³ U osmišljavanju prostora namijenjenog djeci u knjižnicama treba voditi računa o nizu faktora. Knjižnica, naravno, mora služiti svrsi, ali isto tako

²³ Smjernice za knjižnične usluge za djecu : knjižnične usluge za djecu - važnije no ikada za djecu i njihove obitelji diljem svijeta / IFLA [i.e. International Federation of Library Associations and Institutions], Sekcija za djecu i mladež. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004. str.10.

se dijete u njoj mora osjećati ugodno i dobrodošlo. Djeca trebaju prostor koji potiče maštu i daje im slobodu da se igraju, uče, da se izraze i zabave.²⁴

2.3. Mladi kao korisnici narodnih knjižnica

Mladi predstavljaju vrlo specifičnu skupinu korisnika narodnih knjižnica na koju se dugo u međunarodnom, ali i hrvatskom knjižničarstvu nije obraćalo posebnu pozornost, no to se počelo mijenjati devedesetih godina. Naime, mladenaštvo se često definira kao razdoblje na razmeđu djetinjstva i odrasle dobi te su upravo zbog toga često kao korisnici bili zanemareni s obzirom da nisu postojale usluge i programi koji bi bili primjereni osobama te dobi. Tako su mladi u trenutku kad su „prerasli“ dječji odjel, odmah prelazili na odjel za odrasle, što se kosilo s njihovim stvarnim potrebama i interesima. Praksa je bila takva da su mlađi tinejdžeri pripadali dječjem odjelu, a stariji tinejdžeri odjelima za odrasle. Kada govorimo o mladima, misli se prvenstveno na tinejdžere, mlade od navršenih 13 do 19 godina, iako se zapravo knjižnicama dozvoljava da same odlučuju koju će dob smatrati mladenaštvom, te su to često i rane dvadesete godine. Mlada osoba želi da se s njom postupa kao s odraslom, a istodobno traži podršku i vodstvo. Zbog boljeg životnog standarda dolazi do sve ranijeg fizičkog sazrijevanja koje je u nesrazmjeru s psihičkim razvojem. Mladenaštvo je burno razdoblje života u kojem se mladi uče izraziti ideje, stvaraju planove, iskušavaju načine kontroliranja emocija i situacija, a moralni obrazac steče u obitelji mijenja se zbog sve jačeg i važnijeg utjecaja vršnjaka.²⁵ Još 1919. godine je Mabel Williams bila začetnik izdvojene službe za mlade u New York Public Library i dobar dio svoje karijere provela je uvjeravajući zaposlenike odjela za odrasle da omoguće dodatne izvore osim onih za nabavu udžbenika za mlade te da zaposle stručnjake koji će raditi s mladima.²⁶ Važno je imati na umu da su mladi specifična skupina korisnika koja ima vlastiti čitateljski ukus, specifične interese, a uz sve to treba uzeti u obzir i rapidan razvoj tehnologije. Mnoge su knjižnice svoje „dječje odjele“ preimenovala u „odjele za djecu i mlade“ dajući tako do znanja da pružaju usluge i za ovu skupinu korisnika iako su rijetke zapravo organizirale posebne aktivnosti namijenjene samo mladima, no o tome će biti više riječi u narednim poglavljima.

²⁴ R.T.Imhoff, K. Children' Spaces From Around the World. // Designing library space for children / edited by Ingrid Bon, Andrew Cranfield and Karen Latimer. Berlin : De Griyter Saur, 2012. Str. 130-143.

²⁵ Stropnik, Alka, Knjižnica za nove generacije : virtualni sadržaji i usluge za mlade. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2013.

²⁶ Higin, I., S. Javne biblioteke i službe za mlade. Beograd : Narodna biblioteka Srbije, 2009.

2.3.1. Svrha knjižničnih usluga za mlade

Iako nemaju sve zemlje razvijene knjižnične usluge za mlade, one bi se svakako trebale razvijati jer bi omogućile prijelaz s usluga za djecu na usluge za odrasle na temelju jedinstvenih potreba mladih. Mladi ljudi zaslužuju i trebaju usluge koje zadovoljavaju njihove potrebe za informiranošću, obrazovanjem, kulturom i razonodom. Usluge bi trebale promicati pismenost, cjeloživotno učenje, informacijsku pismenost i čitanje iz užitka.²⁷ Prema *Smjernicama za knjižnične usluge za mladež*, sljedećih deset ciljeva trebaju poslužiti knjižnicama kao okvir za razvoj usluga za mladež:

1. Knjižnica jasno podržava pravo mladih na sloboda pristup knjižničnoj građi i izvorima informacija i poštuje pravo mladih ljudi na odabir informacija koje odgovaraju njihovim potrebama, bez cenzure.
2. Knjižnični program za mlade djelotvorno se provodi u skladu s primjerima dobre prakse.
3. Sredstva namijenjena programima i uslugama za mlade pravedno su raspodijeljena.
4. Knjižnično osoblje poznaje razvoj mladih i građu primjerenu njihovoj dobi, uključujući mlade ljude s posebnim potrebama.
5. Knjižnica pruža široki izbor suvremene građe koja je zanimljiva mladima kako bi poticala cjeloživotno učenje, pismenost, motivaciju za čitanjem i razvoj čitatelja.
6. Knjižnica posjeduje građu koja zadovoljava obrazovne potrebe mladih.
7. Knjižnica mladim ljudima pomaže steći vještine potrebne za uspješno korištenje cjelokupne knjižnične građe i pomaže im u informacijskom i informatičkom opismenjavanju.
8. Knjižnica potiče razvoj mladih ljudi tako što im omogućuje sudjelovanje u planiranju i provedbi knjižničnih programa i usluga za mladež te im daje prigodu da dobrovoljno pomažu drugima.
9. Knjižnica osigurava prostor namijenjen isključivo mladima koji im je privlačan i koji odražava njihov životni stil.
10. Knjižnica surađuje s ostalim ustanovama i organizacijama i zajednici kako bi podržavala sve vidove zdravog i uspješnog razvoja mladih.²⁸

²⁷ Smjernice za knjižnične usluge za mladež : prerađeno izdanje Smjernica koje je 1996. objavio Stalni odbor Sekcije knjižnica za djecu i mladež / priređivači Pat Muller i Ivan Chew ; Web 2.0 i knjižnične usluge za mladež : uvod za knjižničare / priredio Ivan Chew. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009. str. 12.

²⁸ Smjernice za knjižnične usluge za mladež : prerađeno izdanje Smjernica koje je 1996. objavio Stalni odbor Sekcije knjižnica za djecu i mladež / priređivači Pat Muller i Ivan Chew ; Web 2.0 i knjižnične usluge za mladež : uvod za knjižničare / priredio Ivan Chew. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009. str. 12.

2.3.2. Aktivnosti i prostor narodne knjižnice za mlade

S obzirom da su mladi skupina korisnika koja je itekako svjesna svojih potreba i interesa, svakoj bi narodnoj knjižnici trebalo biti u interesu uključiti mlade u osmišljavanje aktivnosti, programa i prostora namijenjenih upravo njima. Dati mladima priliku da izraze svoje ideje koje se tiču same organizacije rada i prostora u kojemu će boraviti, svakako je najbolji put za narodnu knjižnicu koja želi privući tu skupinu korisnika natrag u knjižnice. Neke od aktivnosti koje se mogu provoditi s mladima i za mlade u narodnim knjižnicama su razgovori o knjigama, pričanje priča, aktivnosti koje omogućuju mladima da izraze svoje stavove i svoja mišljenja, npr. debatte skupine, rasprave o temama koje su zanimljive mladima i koje će oni sami predložiti, čitateljski klubovi, književni susreti s piscima za mlade, druženje mladih s poznatim osobama (književnicima, glumcima, sportašima), pjesničke ili glazbene večeri u knjižnici, projekti i programi koji su se realizirali u suradnji s udrugama ili ustanovama iz lokalne zajednice, razne kreativne radionice koje odgovaraju interesima mladih, projekcije filmova, izložbe radova koji su nastali kao rezultati kreativnih radionica. Aktivnosti koje su usmjerene prema mladima moraju imati za cilj kvalitetno provođenje slobodnog vremena mladih, u skladu s njihovim interesima, što osigurava maksimalnu motivaciju, u radu treba polaziti od iskustva adolescenata, rad u radionici valja temeljiti na aktivnom sudjelovanju, suradnji, interakciji o međuodnosu knjižničara, roditelja i sudionika radionica, a knjižnica treba i odgojno djelovati tako da pomaže mladom čovjeku u dolaženju do spoznaja, vodeći ga prema njegovim potrebama, interesima i sposobnostima.²⁹ Neke od aktivnosti koje su se pokazale vrlo uspješnim za mlade u narodnim knjižnicama je osiguravanje pomoći mladima u učenju i pisanju zadaća u čemu im pomažu volonteri ili pak obrnuto kad su mladi ti koji drugima pomažu u savladavanju poteškoća u učenju ili pisanju zadaća. Mogu se organizirati razni tečajevi za mlade, npr. informatički tečajevi, tečajevi stranih jezika, večeri igara ili obilježavanja važnih datuma.

Što se prostora tiče, idealno bi bilo kada bi narodna knjižnica mogla omogućiti prostor koji bi bio prilagođen upravo mladima, prostor koji nije ni dječji odjel niti onaj za odrasle, a opet da nije odcijepljen od ostalog prostora knjižnice kako bi mladi u svakom trenutku mogli pristupiti građi s dječjeg odjela ili odjela za odrasle, ukoliko im je potrebna. Poželjno bi bilo taj prostor i

²⁹ Sabljak, Lj. Adolescenti kao korisnici narodnih knjižnica // Međunarodno savjetovanje Narodne knjižnice izazov promjena : Lovran, 25. i 26. rujna 1997. : zbornik radova / uredile Marija Šegota-Novak, Vesna Turčin. Rijeka : Zagreb : Gradska biblioteka Rijeka; Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1997. Str. 89-92.

vizualno obilježiti pa tako vrlo često nastaju *teen corneri*, *young corneri*, *exit*³⁰. S obzirom da mladi vole dolaziti u knjižnicu s društvom, poželjno bi bilo da i sam namještaj bude takav da omogućiti mladima da se osjećaju ugodno i opušteno u svom prostoru. Važno je imati na umu i to da prostor namijenjen mladima uključuje i pristup računalima te multimediji.

3. Dječji odjeli i Odjeli za mlade

Već je bilo govora u prijašnjim poglavljima kako je i u hrvatskom tako i u međunarodnom knjižničarstvu dugo trebalo da se uopće počinju razvijati i nuditi programi za djecu i mlade, a posljednjih je godina sve veća potreba da se dječji odjeli i odjeli za mlade potpuno odijele s obzirom na različitost interesa i potreba u tim godinama. Na dječjim odjelima bi se trebale nuditi usluge, građa i prostor prilagođeni djeci do dvanaeste godine, a odjel za mlade bi okupljao mlade od trinaeste godine nadalje, do prelaska tih mladih na odjel za odrasle. Već je spomenut problem kako su mnoge knjižnice naziv svoga odjela za djecu preimenovala u Odjel za djecu i mlade bez zapravo ikakvih promjena u uslugama koje nude, te se mladi često nađu zapostavljeni što ima za posljedicu mali postotak mladih korisnika narodnih knjižnica. U narednim će poglavljima biti riječi o nastanku dječjih te odjela za mlade.

3.1. Nastanak dječjih odjela

Knjižnice kao ustanove svoje polazište imaju u knjigama, a u Hrvatskoj dječja knjiga postoji dvjestotinjak godina. Dječji odjelu su mnogo mlađi od toga. Zbog različitih događanja za djecu, u knjižnicu često dolaze i roditelji, učitelji, cijeli razredni odjeli čime se utjecaj knjižnica širi i na one korisnike koji možda i nisu redoviti članovi.

Iako danas usluge za djecu često nadmašuju usluge koje narodne knjižnice nude za odrasle, nije uvijek tako bilo. U početku su dječje knjižnice ograničavale svoje članstvo samo na djecu koja znaju čitati, 70-ih godina obuhvaćaju i predškolsku djecu, dok danas nema više nikakvih ograničenja, dapače, smatra se poželjnim djetetu čitati još prije navršene prve godine.³¹ Kroz vrijeme se mijenja i građa koja se nudi djeci, od slikovnica, do igračaka i multimedije. Dječji

³⁰ Čunović, K. Nove knjižnične usluge za mlade. URL: http://www.knjiznicari.hr/UDK02/index.php/Datoteka:Nove_knji%C5%BEni%C4%8Dne_usluge_za_mlade_-_Kristina_%C4%8Cunovi%C4%87.ppt. (12.02.2017.)

³¹ Javor, R. U povodu objavljivanja zbornika Dječja knjižnica za novo tisućljeće. // Dječja knjižnica za novo tisućljeće : zbornik / priredila Ranka Javor. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 2001. Str.5-5.

odjeli s vremenom prestaju biti samo prostori u kojima djeca čitaju i uče, dobivaju potrebne informacije, te postaju mjesta u kojima će oni provoditi kvalitetno slobodno vrijeme. Uloga dječjih odjela važna je i nezaobilazna jer su dječji odjeli mjesta gdje djeca često ostvaruju prvi dodir s knjigama. Kvalitetan dječji odjel i predan knjižničar osiguravaju budućnost narodnih knjižnica jer od djeteta stvaraju neumornog istraživača, a danas mu pomažu i napraviti prve korake u svijetu elektroničkih medija.³² Prva hrvatska knjižnica za djecu otvorena je 1950.godine, to je tzv. *Pionirska knjižnica*, danas *Odjel za djecu i mladež* Gradske knjižnice u Zagrebu.³³ Otada se mnogo promijenilo u knjižničarstvu za djecu, mnoge su knjižnice počele otvarati odjele za djecu ili pak svoje posebne ogranke, koje često nazivaju dječjim knjižnicama, a danas ih u Hrvatskoj ima više od tristo. Prva dječja knjižnica u Hrvatskoj, *Pionirska knjižnica* u početku svoga rada imala je i određenih poteškoća kao što to navodi Zlata Perlić, jedna od prvih djelatnica dječje knjižnice: „Posve je razumljivo, da odrasli članovi traže da u našim knjižnicama vlada tišina i ozbiljnost, dok je to djeci neshvatljivo. Možda je baš i jedan od jakih razloga malog broja upisa odraslih članova u naše knjižnice taj – što u knjižnicama pretrpanim omladinom i djecom ne nailaze na ono raspoloženje, koje smatraju da bi ih zadovoljavalo.“³⁴ S obzirom da su u poslijeratnim godinama, čak 70% članova knjižnice činili upravo učenici osnovnih škola, postala je sve veća potreba za zasebnim prostorom, pa je knjižnica u ljeto 1954.dobila dječji odjel u zasebnom prostoru, sa slobodnim pristupom knjigama, u kojima su se redovito počeli okupljati knjižničari koji rade s djecom kako u narodnim, tako i u školskim knjižnicama. S vremenom je knjižnica počela organizirati programe i aktivnosti namijenjene djeci kao što su kvizovi, pričanje priča, dječje rasprave o knjigama, projekcije filmova, književne susrete, što je uvelike utjecalo na brojne knjižnice u Hrvatskoj da započnu s istom praksom.

3.2. Nastanak odjela za mlade

Mladi žele biti odrasli, i zato se ne osjećaju dobro u knjižnicama koje moraju dijeliti s djecom. Odvajanje od djetinjstva, a pogotovo od osoba koje su mlađe od njih, karakteristično je za tu dob. Zahvaljujući procesu akceleracije, početak mladenaštva danas zapravo započinje

³² Holcer, D. Dječji odjeli narodnih knjižnica Sisačko-moslavačke županije. // Stručni skup Dječji odjeli kroz suradnju s javnošću / uredile Marina Šimić i Jelena Čobanov. Šibenik : Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“, 2011. Str. 97-100.

³³ Javor, R. U povodu objavljivanja zbornika Dječja knjižnica za novo tisućljeće. // Dječja knjižnica za novo tisućljeće : zbornik / priredila Ranka Javor. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 2001. Str.5-5.

³⁴ Čičko, H. Kako je rastao i razvijao se odjel za djecu i mladež Gradske knjižnice. // Dječja knjižnica za novo tisućljeće / priredila Ranka Javor. Zagreb : Knjižnice Grada Zagreba, 2001. Str. 12-26.

znatno ranije nego prije dvadeset ili trideset godina. Realno je postaviti granicu između djetinjstva i mladenaštva na otprilike dvanaest godina starosti. Ta se činjenica protivi dosadašnjim bibliotekarskim pravilima, koja su tu granicu postavila na četrnaest godina starosti.³⁵ Vrlo je uočljiva činjenica da mladi predstavljaju, kao korisnici programa i usluga narodnih knjižnica, zbog drugačijih informacijskih potreba, posebnu skupinu korisnika. Njihova informacijska potreba proizlazi iz školskih obaveza, hobija kojima se bave te načina na koji provode slobodno vrijeme.³⁶ Prateći svjetske trendove u razvoju knjižničnih usluga za mlade, u Knjižnici Medveščak (Zagreb), 13. studenoga 2000. godine, a poticaj dr.sc. Ivanke Stričević, voditeljice dječjih odjela Knjižnice Medveščak, osniva se prvi odjel za mladež u Hrvatskoj. Kako bi programi i usluge odražavali potrebe mladih, među srednjoškolcima u bližoj okolini knjižnice je provedena detaljna anketa u kojoj su oni predložili naziv odjela, aktivnosti koje će se provoditi, teme koje ih zanimaju, naslove časopisa i knjiga koje žele čitati u knjižnici ili posuđivati, kao i računalne igre.³⁷ Mladi su kao naziv odjela odabrali *Idi pa vidi*, za kuma je odabran pjesnik Stanislav Femenić, a za kumu pjevačica Anđa Marić. Za dob mladih korisnika Odjela za mladež, određena je dob od 13 do 20 godina, iako se donja granica s vremenom počela spuštati jer su i mlađi korisnici počeli dolaziti i koristiti odjel, a gornja granica se također počela pomicati kako je prva generacija mladih korisnika završavala srednju školu te počela pohađati studij. Ubrzo je Odjel za mladež počeo provoditi razne aktivnosti u suradnji s ostalim odjelima knjižnice, raznim udrugama i ustanovama, kao i s Odjelom za mlade Stribor iz Rijeke, provode se književni susreti, kvizovi, mladi korisnici pomažu u učenju djeci i dr. Sam Odjel za mladež postao je pravi multimedijalan odjel i iako Knjižnica ne raspolaže prevelikim Odjelom za mladež, ali mladima je na raspolaganju prostor za čitanje, za pisanje domaćih zadaća, oglasna ploča, ploča s informacijama o događanjima, te nekoliko računala za rad i igru.

4. Kompetencije knjižničara koji radi s djecom i mladima

Osim programa, usluga, atraktivnog prostora koji će privući djecu i mlade u narodne knjižnice, ključnu ulogu ima i sam knjižničar. Osim što će se od njega tražiti da bude stručan, knjižničar koji će raditi s djecom i mladima bi svakako trebao imati afiniteta za rad s njima, biti

³⁵ Schmitt, R. Knjižnice za mladež u Njemačkoj: nove ideje za zahtjevnu publiku. //Nove usluge za korisnike narodnih knjižnica : njemačka iskustva. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba ; Goethe institut, 2004. Str. 15-30.

³⁶ Stropnik, A. Deset godina od osnutka prvog odjela za mladež u Hrvatskoj, HKD novosti, 2010. Dostupno na: <http://www.hkdrustvo.hr/hkdnovosti/clanak/338>. (23.02.2017.)

³⁷ Isto

otvoren i prijateljski raspoložen prema djeci i mladima i biti spreman u svakom trenutku razvijati vještine koje su vezane za interese djece i mladih. Knjižničar koji će djeci i mladima pristupiti s interesom, opušteno i prijateljski, koji će naći načina da dopre do njih, da potiče ljubav prema čitanju i samoj knjižnici, ima sve kompetencije za rad s djecom i mladima. Prema *Smjernicama za knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi*³⁸ za uspješno i stručno djelovanje dječjih knjižnica potrebni su obrazovani i predani dječji knjižničari s različitim vještinama i stručnim znanjima o dječjem razvoju, brižnim stavom, poznavanjem kvalitetne dječje literature, kreativni u osmišljavanju društvenih interakcija djece, s organizacijskim i komunikacijskim vještinama. Dječji knjižničari moraju poznavati i razumjeti dječju psihologiju i razvoj, teorije razvoja čitanja i promocije čitanja, umjetničke i kulturne mogućnosti djece, sadržaje u knjigama za djecu i na drugim medijima.³⁹ U *Smjernicama za knjižnične usluge za mladež*⁴⁰ navodi se da bi knjižnično osoblje koje radi s mladima trebalo posjedovati sljedeće kompetencije:

- razumijevanje jedinstvenih razvojnih potreba mladih ljudi
- poštivanje mladih ljudi kao osoba
- poznavanje mladenačke kulture i interesa
- sposobnost uspostavljanja suradnje s drugim društvenim skupinama koje se bave potrebama mladih
- prilagodljivost u praćenju promjenjivih potreba i interesa mladih
- sposobnost zagovaranja mladih ljudi u knjižnici i široj zajednici
- sposobnost uspostavljanja suradništva s mladim ljudima
- poznavanje svih medija, uključujući knjige i građu u svim formatima
- vještine kreativnog mišljenja

Prema pravilima Udruženja knjižničnih usluga za djecu (ALSC) postoji sedam područja kompetencija za rad s mladima:⁴¹

- poznavanje korisničke grupe
- administrativne i menadžerske vještine

³⁸ Smjernice za knjižnične usluge za bebe i djecu ranije dobi, Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2008. str. 17.

³⁹ Smjernice za knjižnične usluge za djecu : knjižnične usluge za djecu - važnije no ikada za djecu i njihove obitelji diljem svijeta / IFLA [i.e. International Federation of Library Associations and Institutions], Sekcija za djecu i mladež. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004. str. 14.

⁴⁰ Smjernice za knjižnične usluge za mladež : prerađeno izdanje Smjernica koje je 1996. objavio Stalni odbor Sekcije knjižnica za djecu i mladež / priređivači Pat Muller i Ivan Chew ; Web 2.0 i knjižnične usluge za mladež : uvod za knjižničare / priredio Ivan Chew. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009. str. 18.

⁴¹ Higin, I., S. Javne biblioteke i službe za mlade. Beograd : Narodna biblioteka Srbije, 2009.

- komunikacijske vještine
- poznavanje građe i principa izgradnje zbirke
- vještine izrade programa
- znanja o zastupanju mladih
- znanja o odnosima s javnošću i umrežavanju
- profesionalan odnos i stručni razvoj

Kao što je već rečeno, osim same diplome i stručnosti koja se od knjižničara koji radi s djecom i mladima traži, u oglasima za zapošljavanje knjižničara često se kao poželjne osobine spominju entuzijazam, kreativnost i energičnost.⁴² Knjižničar koji je stekao dobar odnos s roditeljima koji često dolaze s djecom u knjižnicu od najranije dobi, koji je pomoć u stvaranju čitalačkih navika djece od njihovih prvih dolazaka u knjižnicu, stvorio je dobre temelje da ga ta djeca posjećuju i dolaze u knjižnicu i kasnije. Ono što je uistinu važno jest da knjižničar uključi djecu i mlade u planiranje svoga rada usmjerenog njima i da je uistinu spreman oko njih se angažirati.

5. Važnost društvenih mreža u radu s djecom i mladima

Ono što je za suvremene generacije djece i mladih karakteristično, a razlikuje ih od prijašnjih generacija, osobito skupine koja se nalazi na razmeđu djetinjstva i odrasle dobi, je svakako njihovo korištenje mrežom i život u virtualnom svijetu. Mlade su osobe korisnici barem jedne od društvenih mreža bio to Facebook, Twitter ili neka treća. Ako knjižnica želi pridobiti djecu i mlade i povećati komunikaciju s onima koji već jesu korisnici knjižnica, otvaranje profila na društvenim mrežama je svakako način da to ostvari. Velika je i nezaobilazna uloga knjižnica u educiranju djece i mladih o načinu korištenja interneta i društvenih mreža, s obzirom da veliki broj djece koristi npr. Facebook i prije navršene 13.godine što je prema pravilima te društvene mreže zabranjeno, pa je potrebno organizirati edukacije za djecu i mlade, ali i njihove roditelje, upoznati ih s internet bontonom, ponuditi im mrežne stranice koje su u skladu s njihovim interesima i dobi umjesto onih zabranjenih, štetnih i za njih neprimjerenih.

Djeca uče brzo i lako prihvaćaju internetske servise i mreže kao oblik zabave, učenja i komunikacije. U usporedbi s tiskanim i klasičnim elektroničkim medijima, internetski servisi i

⁴² Isto.

mreže nude puno veću slobodu i izbora sadržaja, društva i načina komunikacije.⁴³ Prema Irides Zović prednosti online društvenih mreža kao sredstva komuniciranja su u brzini, ekonomičnoj i efikasnoj distribuciji informacija širokom krugu posjetitelja, kao i mogućnost stalnog obogaćivanja i ispravka *online* informacija bez dodatnih troškova tiskanja.⁴⁴ IFLA je kao Međunarodni savez knjižničarskih društava i ustanova preradila izdanje *Smjernica za knjižnične usluge za mladež* iz 1996. godine objavivši i dodatak *Web 2.0 alati i knjižnične usluge za mladež – uvod za knjižničare* kao pomoć knjižničarima koji rade s mladima da prepoznaju internetske servise i društvene mreže kao niz pozitivnih mogućnosti u poboljšanju rada s ovom skupinom korisnika. Biti dijelom virtualnog svijeta i utjecati na njega, postalo je stil života mnogih mladih. Kako je jedan od osnovnih zahtjeva narodnog knjižničarstva da knjižničar mora biti tamo gdje su njegovi korisnici, danas „radno mjesto“ knjižničara postaje i mreža.⁴⁵ Ono što karakterizira društvene mreže jest mogućnost samopromocije, što narodne knjižnice svakako mogu okrenuti u svoju korist na način da promoviraju svoje programe i aktivnosti, novosti u radu knjižnice, najavljuju važne događaje i datume, novitete u knjižnici, a mladi će imati mogućnost komentirati npr. aktivnosti u kojima su sudjelovali, dati svoje sugestije, postavljati slike vezane uz aktivnosti, davati svoje prijedloge za nabavu nove građe. Na taj način knjižnica postaje vidljiva i potencijalnim korisnicima koji će možda, vidjevši knjižnicu na društvenoj mreži, poželjeti učestvovati u predstavljenim aktivnostima i tako postati aktivni korisnik knjižnice. Knjižnice koje koriste društvene mreže u svom radu najčešće na njima objavljuju slike i tekstove, a nešto manje video sadržaje, te putem njih knjižnica brzo, efikasno i besplatno obavještava javnost o svom radu i tako ne dopire samo do djece i mladih kao korisnika, već i do njihovih roditelja, ali i kulturnih i obrazovnih ustanova, sponzora te potencijalnih suradnika u projektima, programima i aktivnostima za djecu i mlade.

⁴³ Grubić, K. Komuniciranje preko internetskih društvenih mreža. // Stručni skup Dječji odjeli kroz suradnju s javnošću / uredile Marina Šimić i Jelena Čobanov. Šibenik : Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“, 2011. Str. 45-47.

⁴⁴ Zović, I. Glas za Facebook : Društvene mreže kao medij komunikacije. // Slobodan pristup informacijama : 12.okrugli stol / uredile Ana Barbarić i Dorja Mučnjak. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2013. Str. 75-76.

⁴⁵ Smjernice za knjižnične usluge za mladež : prerađeno izdanje Smjernica koje je 1996. objavio Stalni odbor Sekcije knjižnica za djecu i mladež / priređivači Pat Muller i Ivan Chew ; Web 2.0 i knjižnične usluge za mladež : uvod za knjižničare / priredio Ivan Chew. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009. str. 10.

6. Istraživanje rada s djecom i mladima u narodnim knjižnicama Labina, Rijeke i Pule

6.1. Metodologija, uzorak i cilj istraživanja

Ovim istraživanjem nastojalo se dobiti uvid u to na koji način narodne knjižnice u Labinu, Rijeci i Puli pristupaju djeci i mladima kao korisnicima, koje sve programe i aktivnosti nude za te skupine korisnika, a samo je istraživanje provedeno u tri etape. Prva etapa istraživanja provedena je metodom analize sadržaja kojom se, služeći se mrežnim stranicama knjižnica i podacima iz godišnjih izvješća koje su dostavile same knjižnice, htjelo saznati koliko se aktivnosti tijekom godine organizira, koje su to vrste programa i aktivnosti, s kim knjižnice surađuju u realizaciji tih aktivnosti kojima privlače djecu i mlade u knjižnicu. Drugu etapu čini intervju koji je činilo sedam pitanja koja su putem elektroničke pošte upućena ravnateljima knjižnica koji su dali svoje dopuštenje za provedbu intervju, a u dogovoru s knjižničarima odlučeno je kako će se intervju realizirati upravo elektroničkim putem s obzirom da su neka pitanja tražila uvid u bazu podataka. Ostvarena su četiri intervju: jedan s djelatnicom Gradske knjižnice Labin, dva s knjižničarkama s Dječjeg odjela i Odjela za djecu i mlade iz Pule, te voditeljicom Službe za koordinaciju programa i usluga i odnose s javnošću iz Gradske knjižnice Rijeka. Treća etapa istraživanja provedena je metodom analize slučaja, a uključuje prisustvo na aktivnostima koje su knjižnice organizirale za djecu i mlade kako bi se dobio uvid u način rada, svrhu radionica ili druge aktivnosti, broj zainteresiranih polaznika, suradnju koju ostvaruju narodne knjižnice u realizaciji aktivnosti, itd.

Ciljevi istraživanja:

- uvidjeti koje programe i aktivnosti narodne knjižnice Labina, Rijeke i Pule nude za djecu i mlade kao njihove korisnike
- saznati koji su im suradnici u realizaciji aktivnosti te koliko im društvene mreže pomažu u promoviranju istih
- saznati od knjižničara koji rade s djecom i mladima koje su im najdraže aktivnosti, te uviđaju li porast interesa za te aktivnosti zadnjih godina
- prisustvom na radionicama dobiti uvid u način rada s djecom i mladima u istraženim knjižnicama

U ovom će poglavlju biti riječi o aktivnostima i programima koje za djecu i mlade nude Gradska knjižnica Labin, Gradska knjižnica i čitaonica Pula te Gradska knjižnica Rijeka. Izvori koji su

korišteni su mrežne stranice knjižnica te statistički podaci koje su dostavile Knjižnice za potrebe ovoga diplomskoga rada.

6.2. Rezultati istraživanja

6.2.1 Rad s djecom i mladima u Gradskoj knjižnici Labin

Gradska knjižnica i čitaonica Labin osnovana je 1960.godine, a svoju je lokaciju nekoliko puta mijenjala. Nakon što je djelovala u prostoriji Talijanske unije, selila se još dvaput, a od 1989.do 2013.godine djelovala je u sklopu Pučkog otvorenog učilišta Labin gdje se profilirala u značajan kulturni i informacijski centar grada.⁴⁶ Godine 2006.započeo je postupak odvajanja Gradske knjižnice Labin od Pučkog otvorenog učilišta Labin i za potrebe otvaranja nove, suvremene gradske knjižnice, Grad Labin kupuje tzv.“mramornu dvoranu“, na mjestu nekadašnjeg rudnika, pa projekt dobiva naziv „Rudnici kulture“. Tako grad Labin kao Grad rudara dobiva 2.listopada 2013.godine gradsku knjižnicu koja svojom arhitekturom i originalnim izgledom uistinu predstavlja jedinstveno zdanje i originalan podsjetnik na rudarsku tradiciju. Kad je 2013.godine Gradska knjižnica Labin otvorila svoja vrata, mnogi su mediji prenosili tu vijest. Tako Slobodna Dalmacija prenosi kako su građani Labinštine u povodu Mjeseca hrvatske knjige dobili arhitektonski i dizajnerski najljepši i najfunkcionalniji prigodni dar – modernu Gradsku knjižnicu s multimedijalnim centrom, nadahnutu i prožetu jedinstvenom rudarskom poviješću toga kraja. Upravo kompleks Pijacala i nekadašnjeg ugljenokopa izvrstan je primjer kako se poštujući i čuvajući kulturnu baštinu može uspješno revitalizirati i reanimirati stara industrijska zona, dajući joj kvalitetniji, korisniji i ljepši život.⁴⁷ Otvaranjem Gradske knjižnice Labin, građani Labinštine dobivaju knjižnicu koja svojim programima potiče cjeloživotno učenje, kvalitetno provođenje slobodnoga vremena, misleći pritom na sve dobne skupine, pa tako i na djecu i mlade kao vrlo važnu skupinu korisnika.

Dječji odjel i Odjel za mlade odvojeni su jedan od drugoga i prilagođeni potrebama svojih korisnika. Dječji je odjel namijenjen djeci predškolske i osnovnoškolske dobi te roditeljima i onima koji rade s djecom. Prostor je vrlo atraktivan i svojim dizajnom omogućava djeci da se osjećaju ugodno u knjižnici, da se u njoj igraju, čitaju i svakako je dobar temelj da dijete poželi često u nju svraćati. Odjel za mlade koji je namijenjen korisnicima starijih razreda osnovne škole te srednjoškolcima nalazi se uz Odjel multimedije s pristupom računalima, a mladima je, ukoliko

⁴⁶ Gradska knjižnica Labin. URL: <http://www.gk-labin.hr/hr/o-nama>. (05.03.2017.)

⁴⁷ Žužić, B. U starom ugljenokopu danas živi moderna i funkcionalna knjižnica. 2014. // Slobodna Dalmacija. URL: <http://www.slobodnadalmacija.hr/stil/kvadrat-po-mom/clanak/id/222272/u-starom-ugljenokopu-danas-zivi-moderna-i-funkcionalna-knjiznica>. (05.03.2017.)

je potrebno, dostupna i građa za djecu ili odrasle. Knjižnica ima na raspolaganju i veliku polivalentnu dvoranu koja omogućuje provedbu radionica i predavanja za veći broj korisnika.

6.2.2. Aktivnosti za djecu u Gradskoj knjižnici Labin

Gradska knjižnica Labin nudi niz aktivnosti za djecu i mlade koje ostvaruje samostalno ili uspješnim suradnjama s labinskim vrtićima, školama, udrugama, a premještanjem u novi prostor 2013. godine tih je suradnji još i više jer i sam prostor nudi više mogućnosti za realizaciju aktivnosti i programa. Gradska knjižnica Labin organizira aktivnosti za djecu predškolske dobi, ali i školarce te iz godine u godinu uvodi nove prema interesima samih korisnika. Tako svake godine u Mjesecu hrvatske knjige u suradnji s vrtićima i školama organizira posjet djece knjižnici pod nazivom „I ja sam član Gradske knjižnice!“ kako bi se upoznali s njenim prostorom, radom, građom, zainteresirali se za knjige i čitanje, te tom prilikom sva djeca vrtića i prvih razreda dobiju besplatno učlanjenje u Knjižnicu. „Najaktivniji“ periodi u Knjižnici su svakako Mjesec hrvatske knjige, vrijeme zimskih i proljetnih praznika učenika kako bi im se omogućilo kvalitetno provođenje slobodnog vremena, te mjesec travanj u kojemu knjižnica obilježava i Međunarodni dan dječje knjige i Noć knjige. Važniji datumi vezani uz knjigu najčešće se obilježavaju kroz književne susrete s piscima za djecu koji omogućuju djeci da upoznaju pisce i ilustratore koji pišu o njima i stvaraju za njih, pa je tako knjižnica ugostila Željku Horvat-Vukelja, Ninu Vadić i Anu Kadoić, Katiju Romac, Manuelu Vladić Maštruko i mnoge druge. U Mjesecu hrvatske knjige osim književnih susreta Knjižnica organizira i kreativne radionice, čitanje na glas, Natjecanje u čitanju na glas⁴⁸ kojim se u suradnji s osnovnim školama potiče djecu da odaberu poglavlje iz knjige koja im je draga, da objasne zašto su odabrali baš tu knjigu te da odabrano poglavlje pročitaju na glas. Pobjednik natjecanja se plasira na županijsku razinu. U Mjesecu hrvatske knjige u suradnji s osnovnim školama, djeca imaju priliku prisustvovati na literarnom natječaju „Ca je ča“⁴⁹ u kojemu se predstavljaju nadareni mladi pjesnici Labinštine pišući na čakavici/čakavici. Proglašenje najuspješnijih Knjižnica prigodno organizira kao zatvaranje Mjeseca hrvatske knjige. Knjižnica organizira i brojne radionice tijekom godine (likovne i edukativne radionice, pričaonice) o kojima javnost obavještava putem letaka, plakata, obavijesti na mrežnom stranicama i lokalnim medijima te Facebooku. U nastavku su navedene

⁴⁸ Natjecanje u čitanju naglas. URL: <http://www.nkc-sisak.hr/natjecanje-u-citanju-naglas/>. (05.03.2017.)

⁴⁹ Ca je ča. URL: <http://www.gk-labin.hr/hr/ca-je-ca>. (05.03.2017.)

neke od radionica koje su provedene u Gradskoj knjižnici Labin za djecu predškolske i osnovnoškolske dobi⁵⁰:

- „Pričamo priče“ – pričaonica za osnovnoškolce
- „Upali lampicu i čitaj!“ - pričaonice za osnovnoškolce
- „Škrinjica bajki“- pričaonica za najmlađe
- „Ljubav je čudo svijeta“- pričaonica za najmlađe
- „U zagrljaju priča“ – pričaonice za predškolce
- „Ja rastem“ – edukativne radionice za djecu od 3 do 6 godina
- „Bajka koja svijetli“- kreativna radionica za osnovnoškolce
- „Zašto volim čitati“ – edukativno-kreativna radionica za osnovnoškolce
- Ljetne i zimske kreativne radionice – organiziraju se tijekom školskih praznika za osnovnoškolce
- „Čitaj mi, čitaj!“- pričaonice/igraonice za najmlađe
- „Jaslice u knjižnici“ – pričaonice/igraonice za najmlađe
- „Priče u proljeće“- edukativno-kreativne radionice/pričaonice za osnovnoškolce
- „Oči u noći“ – edukativno-kreativne radionice/pričaonice za osnovnoškolce
- „Sunce za malene“ – glazbeno-literarni performans za najmlađe

6.2.3. Aktivnosti za mlade u Gradskoj knjižnici Labin

Gradska knjižnica Labin nudi sadržaje i za mlade pa tijekom godine organizira književne susrete, likovne i kreativne radionice te predavanja prilagođene mladima, odnosno starijim osnovnoškolcima i srednjoškolcima. Ti su sadržaji najčešće organizirani tijekom školskih praznika, te u Mjesecu hrvatske knjige. Knjižnica realizira te programe najčešće u suradnji s profesoricom likovne kulture, udrugama i drugim partnerima u projektima. Da Knjižnica vodi računa o mladima kao o svojim korisnicima pokazuje organiziranjem radionica u skladu s njihovim interesima, osobito interesom za medije i tehnologiju pa je tako za mlade organizirala filmsku radionicu „Sjećanje u kadru“ koja je privukla mnogo mladih, strip radionice, a za one kreativne vrlo se često organiziraju radionice koje za rezultat imaju postavljene izložbe u holu knjižnice. Organiziraju se i književni susreti s piscima za mlade pa su se tako mladi imali prilike družiti sa književnicima Jasminkom Tihi Stepanić, Robertom Frankom, Sonjom Smolek. Svake godine u veljači Knjižnica organizira prigodan program naziva „Giuseppini Martinuzzi u čast“

⁵⁰ Podaci iz Izvješća o radu Gradske knjižnice Labin za godinu 2014., 2015.i 2016.

gdje mladi iz labinskih škola daju svoj prilog sudjelovanjem u programu u čast te labinske pjesnikinje, učiteljice i revolucionarke.⁵¹ Knjižnica je mlade, zaljubljenike u knjige, okupila i u čitateljskom klubu koji okuplja mlade od 14 do 18 godina koji se sastaju kako bi podijelili svoje dojmove o pročitanim knjigama.

Neke od radionica koje je Gradska knjižnica Labin organizirala za mlade jesu:

- „Pisci – svjetlo u noći“ – kreativne radionice za srednjoškolce
- „Kišobran za dvoje“- kreativne radionice za srednjoškolce
- „Igra svjetla i sjene“ - kreativne radionice za srednjoškolce
- „Čitamo sto na sat“– kreativne radionice za srednjoškolce
- „Noćna čitaonica“ – pričaonica za starije osnovnoškolce i srednjoškolce
- „Sjećanje u kadru“ – filmske radionice za djecu i mlade

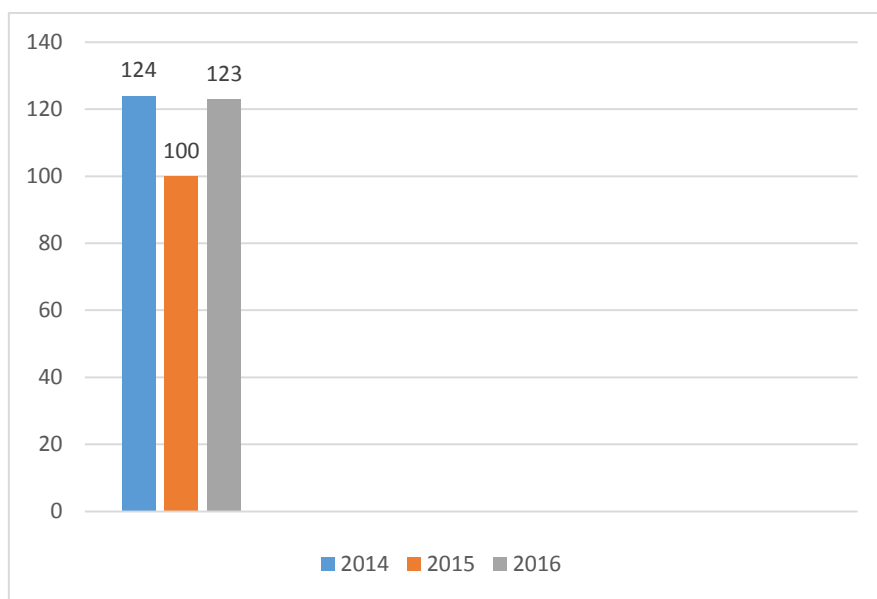
Slika 1: Rezultat likovne radionice „Čitam sto na sat“ koja je organizirana za starije osnovnoškolce i srednjoškolce

6.2.4. Broj organiziranih programskih aktivnosti i radionica te broj posjetitelja proteklih godina

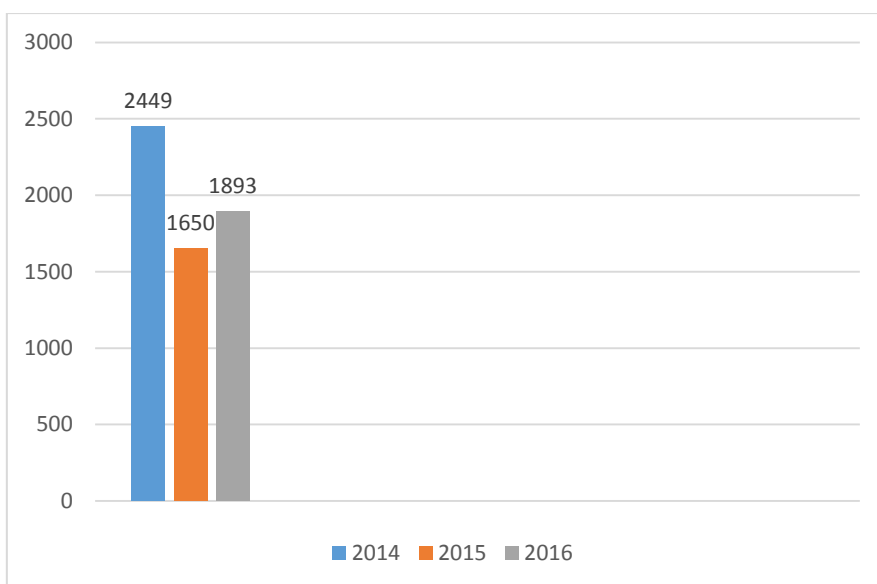
Grafikon 1 prikazuje ukupan broj programskih aktivnosti koje su organizirane za djecu i mlade u Gradskoj knjižnici Labin 2014., 2015. i 2016. godine. Godine 2014. organizirano je 124, 2015. godine 100, a 2016. godine 123 programskih aktivnosti. Grafikon 2 prikazuje koliko je bilo posjetitelja istih aktivnosti. Godine 2014. na programskim je aktivnostima sudjelovalo 2449 posjetitelja, 2015. godine 1650, a 2016. godine na programskim je aktivnostima bilo 1893 posjetitelja. Grafikon 3 prikazuje broj organiziranih radionica od 2014. do 2016. godine. Godine 2014. Gradska knjižnica Labin organizira 76 radionica, 2015-e 50, a 2016. godine 57 radionica.

⁵¹ Giuseppini Martinuzzi u čast. URL: <https://web.facebook.com/Gradska-knji%C5%BElica-Labin-1695791904017486/htm>. (05.03.2017.)

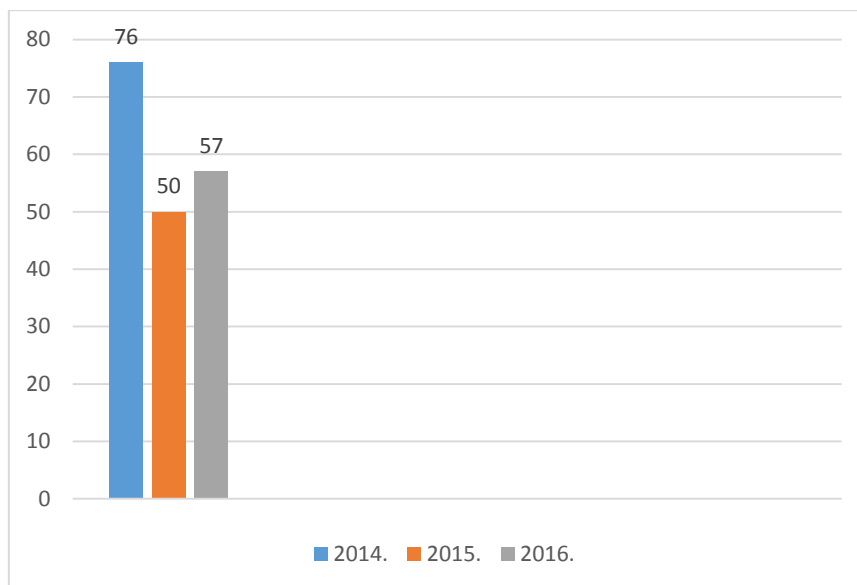
Grafikon 4 prikazuje koliko je djece i mladih sudjelovalo u tim radionicama. Godine 2014. sudjelovalo je 1225 posjetitelja, 2015. godine 572, a 2016. godine njih 721.

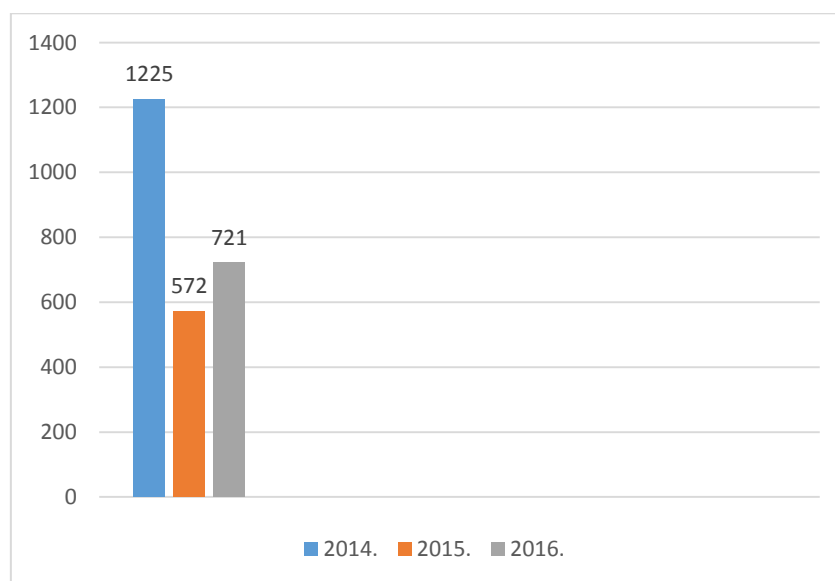
Grafikon 1: Broj organiziranih programskih aktivnosti i edukacija za djecu i mlade u Gradskoj knjižnici Labin 2014., 2015. i 2016. godine

Grafikon 2: Broj posjetitelja održanih programskih aktivnosti i edukacija za djecu i mlade u Gradskoj knjižnici Labin 2014., 2015. i 2016. godine

Grafikon 3: Broj održanih radionica za djecu i mlade u Gradskoj knjižnici Labin 2014., 2015. i 2016. godine

Grafikon 4: Broj polaznika radionica za djecu i mlade u Gradskoj knjižnici Labin 2014., 2015. i 2016. godine

6.2.5. Gradska knjižnica Labin na društvenim mrežama

Gradska knjižnica Labin se od društvenih mreža koristi Facebookom koji joj olakšava komunikaciju s korisnicima, obavješćavanje javnosti o održanim aktivnostima i najavljivanju budućih, objavljuje slike provedenih aktivnosti, noviteta u knjižnici te na taj način upoznaje javnost i buduće korisnike sa svojim radom. Knjižnica je redovita i ažurna u održavanju svoje Facebook stranice, redovito najavljuje književne susrete, radionice, predavanja, kao i novitete u

knjižnici i uvijek daje povratnu informaciju o provedenim aktivnostima. Knjižnica ima 398 lajkova, a prati je 396 ljudi.⁵²

6.2.6. Rad s djecom i mladima u Gradskoj knjižnici Rijeka

Gradska knjižnica Rijeka u svojoj Središnjoj knjižnici kao i u svim svojim ograncima: Dječji odjel Stribor, Ogranak Drenova, Ogranak Trsat, Ogranak Turnić, Ogranak Zamet i Ogranak Čavle nudi veliki raspon sadržaja i programa za sve generacije, a u svojim dječjim odjelima i odjelima za mlade korisnicima posvećuju mnogo pažnje s obzirom da se samo tako može osigurati kvalitetnija budućnost, kako su i sami napisali na njihovoj web stranici. Godine 2005. pokrenuli su svoju web stranicu putem koje sadašnje i buduće korisnike upoznaju sa svim svojim lokacijama, programima, a pokrenuli su i vlastiti online Magazin sa zanimljivim temama, osvrtima, razgovorima, člancima i ostalim sadržajima zanimljivima svim generacijama.⁵³ Knjižnica nije javni servis koji samo pruža knjige na posudbu već mjesto punokrvnog života. Pod njezinim okriljem djeluju čitateljski klubovi za sve generacije, kreativne i edukativne radionice, a redovito se organiziraju predstavljanja knjiga, predavanja, okrugli stolovi.⁵⁴ Gradska knjižnica Rijeka nudi brojne programe kako za djecu, tako i za njihove roditelje, te najradije organizira redovite aktivnosti na tjednoj ili mjesečnoj bazi kako bi se zadržao kontinuitet posjeta knjižnici te kako bi se korisnici osjećali ugodno i dobrodošlo, te kroz brojne kreativne, edukativne radionice ili čitateljske klubove kvalitetno proveli svoje slobodno vrijeme. Knjižnica je prepoznala i mlade kao posebnu skupinu korisnika te i za njih redovito priprema bogate sadržaje prilagođene njihovim interesima. Gradska knjižnica Rijeka ostvaruje svoje programe kroz rad svojih knjižničara, ali i u suradnji s brojnim udrugama, odgojnim i obrazovnim ustanovama, nakladnicima, studentima, ali i uz veliku pomoć volontera koji djeluju u svim ograncima i tako uvelike pomažu Knjižnici da provodi zamišljene aktivnosti na svim lokacijama i među svim generacijama. Knjižnica ne organizira aktivnosti samo u svojim prostorima već i izvan svojih lokacija, npr. kada mladi čitaju starijima u domovima za starije i nemoćne, Knjižnica organizira i rasprave o pročitanim knjigama u osnovnim školama, predavanja za roditelje u dječjim vrtićima o važnosti čitanja od najranije dobi i mnoge druge.⁵⁵ Već godinama Dječji odjel Stribor nudi veliki izbor programa za djecu i mlade na način da organizira brojne aktivnosti za one najmlađe, a mlade redovito uključuje u osmišljavanje novih programa kako bi oni u potpunosti odgovarali

⁵² Gradska knjižnica Labin. URL: <https://web.facebook.com/Gradska-knji%C5%BElica-Labin-1695791904017486/>. (11.03.2017.)

⁵³ Magazin Gradske knjižnice Rijeka. URL: <http://gkr.hr/Magazin> (12.03.2017.)

⁵⁴ Gradska knjižnica Rijeka: Vodič za korisnike. URL: <http://gkr.hr/Vodic-za-korisnike>. (12.03.2017.)

⁵⁵ Izvješće o poslovanju za 2016. godinu. Rijeka : Gradska knjižnica Rijeka, 2016.

njihovim potrebama i željama. Dječji odjel Stribor je na web stranici Knjižnice opisan kao knjižnica u knjižnici. Riječki centar dječje knjige i prepoznatljiva točka susreta. Košnica dobre energije, mjesto odrastanja, točka u kojoj se ruže predrasude o knjižnici kao o hramu tišine.⁵⁶ Svjesni da tamo gdje su djeca i mladi nije uvijek mir i tišina, Stribor predstavlja prostor u kojemu se podržava njihova kreativnost, prostor u kojemu uživa cijela obitelj, prostor za igru, za okupljanje tinejdžera...Dječji odjel Stribor odiše kreativnošću i bojama privlačnim djeci, omogućuje im raznovrsnu građu i od 1994.godine kada otvara svoja vrata postaje prepoznat kao mjesto u kojemu se svako dijete može osjećati dobrodošlo. Najprije je Stribor zamišljen kao odjel za djecu do 14-e godine, no kako kako je Odjel počeo 1998.godine organizirati programe za tinejdžere, koje su u početku provodili mladi za mlade, te nabavljati građu za mlade od 13 do 19 godina, tako je s vremenom osmišljen i tzv. „teen korner“, prostor posvećen mladima u kojemu se oni rado druže, opuste kroz razgovor ili čitanje. U planu je izgradnja „pravog“ Odjela za mlade na novoj lokaciji, međutim knjižnica još čeka na njegovu realizaciju.

6.2.7. Aktivnosti za djecu Gradske knjižnice Rijeka

Gradska knjižnica Rijeka nudi izrazito bogate programe namijenjene djeci od predškolske dobi na dalje, nudi redovite programe koji se izvode na tjednoj ili mjesečnoj bazi u dogovorenim terminima ili pak izvanredne programske aktivnosti. U nastavku dajemo pregled programa za djecu koje nudi Gradska knjižnica Rijeka u Središnjoj knjižnici i njezinim ograncima, a većina ih se realizira u sklopu Dječjeg odjela Stribor koji radi s djecom i mladima:

- „Mali knjigoljupci“ – čitateljski klub za djecu od 10 do 13 godina
- „3D (is)printani“ – 3D modeliranje i printanje za djecu od 11 do 14 godina
- „Spiel mit“ – igraonica za učenje njemačkoga jezika za djecu od 4 do 7 godina
- „Mali knjigopije“ – čitateljski klub za djecu od 9 do 11 godina
- „Pssst...priča“ – pričanje/čitanje priče uz vježbe za poticanje razvoja uma, govora, jezika, komunikacije i kreativnih sposobnosti djece od 4 do 6 godina (tijekom godine u svim se odjelima i ograncima Knjižnice u raznim terminima djeci pročita/ispriča 40-ak priča, a uz priču se provode razne jezične vježbe i vježbe pažnje i pamćenja te aktivnosti kreativnog stvaranja)⁵⁷
- „Pssst...čitamo“ – vježbe glasnog čitanja za prvaše i drugaše

⁵⁶ Dječji odjel Stribor. URL: <http://gkr.hr/Vodic-za-korisnike/Lokacije/Djecji-odjel-Stribor>. (12.03.2017.)

⁵⁷ Pssst...priča. URL: <http://gkr.hr/Vodic-za-korisnike/Nasi-programi/Za-djecu-i-roditelje/Pssst-prica>. (12.03.2017.)

- „Prime parole“ – mala škola talijanskoga jezika za djecu od 9 do 10 godina s laganim predznanjem talijanskoga jezika
- „Play school“ – mala škola učenja prvih riječi na engleskom jeziku za djecu dobi od 3 do 7 godina
- „Knjiga mjesto dude“ – program namijenjen roditeljima djece predškolske dobi koji se realizira roditeljskim sastankom u vrtiću kako bi se potaknulo roditelje da što ranije posjećuju knjižnice sa svojom djecom te da im čitaju od najranije dobi⁵⁸
- „Tragači“ – online čitateljski klub za djecu od 8 do 13 godina
- „Pripovjedač/ica priča za laku noć“ – čitanje priča djeci na liječenju
- „Pssst...pišemo“ – vježbe stilskog pisanja za jedanaestogodišnjake
- „Mali kućni majstori“ – kreativne likovne radionice u kojima djeca mlađe školske dobi raznim likovnim tehnikama uređuju prostore knjižnica
- „Az Buku Vidi“ – mala škola glagoljice

6.2.8. Aktivnosti za mlade Gradske knjižnice Rijeka

Gradska knjižnica Rijeka na svojoj web stranici poziva mlade koji su posjetili njihovu stranicu da dođu u Knjižnicu gdje će susresti i ostale ljubitelje knjiga, poziva ih da prisustvuju programima koji su za njih organizirani, ali i da sami predlažu programe. Na taj način Knjižnica uključuje mlade u osmišljavanje programa koji će biti ogledalo njihovih interesa. U nastavku su navedeni neki od programa koje Gradska knjižnica Rijeka nudi:

- programima SČK – Studentski čitateljski klub koji djeluje od 2012.godine, a nastao je upravo kao inicijativa studentice koja je izrazila želju za organiziranjem jednog takvog kluba⁵⁹
- „Stripaonica“ – radionica izrade stripa koja daje priliku mladima da izrađuju stripove kakve i sami žele čitati, nastala je na inicijativu srednjoškolaca iako okuplja i osnovnoškolce te broj mladih polaznika stalno raste
- „Čitateljski klub za mlade“ – okuplja mlade zaljubljenike u knjige koji vole razmjenjivati mišljenja o pročitanoj djelu
- „3D printanje i modeliranje u Striboru“ – radionica za mlade koja potiče njihovu kreativnost i želi pokazati da knjižnice jesu i trebaju biti mjesto stvaralaštva, javljanja iskre koja potiče na rad i stvaranje nečega iz ničega, kreativnosti, razmišljanja, eksperimentiranja...⁶⁰

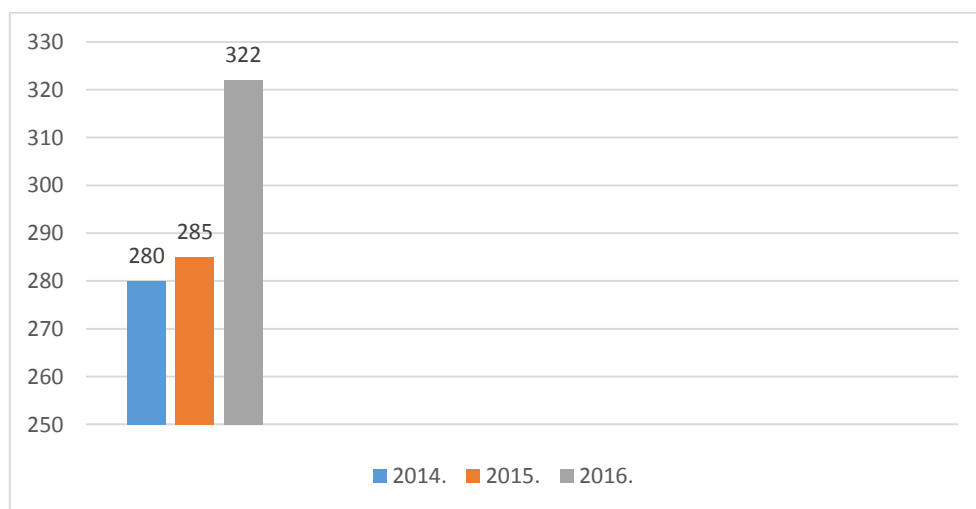
⁵⁸ Knjiga mjesto dude. URL: <http://gkr.hr/Vodic-za-korisnike/Nasi-programi/Za-djecu-i-roditelje/Knjiga-mjesto-dude>. (12.03.2017.)

⁵⁹ SČK. URL: <http://gkr.hr/Vodic-za-korisnike/Nasi-programi/Za-mlade/SCK>. (13.03.2017.)

- „Zvezdani DNA“ –*fantasy* čitateljski klub koji se okuplja nekoliko puta mjesečno
- „Sanjari“ – Literarna Mafija Rijeka – članovi kluba su odavno završili svoje fakultete, no „ozbiljan“ čitateljski život tek je počeo⁶¹
- ČK ČK – Striborov čitateljski klub koji postoji od 2008.godine, a pokrenula ga je tada devetogodišnja djevojčica, danas 17-godišnja Valentina Miculinić. Klub je 2011.godine proglašen Naj akcijom za djecu i mlade.⁶²

6.2.9. Broj organiziranih programskih aktivnosti i broj posjetitelja proteklih godina

Grafikon 5 prikazuje ukupan broj programskih aktivnosti koje su organizirane za djecu i mlade u Gradskoj knjižnici Rijeka, ogranku Stribor 2014., 2015. i 2016.godine. Godine 2014. organizirano je 280 programskih aktivnosti za djecu i mlade, 2015. godine njih 285, a 2016. godine 322 programskih aktivnosti. Grafikon 6 prikazuje koliko je djece i mladih sudjelovalo na organiziranim programskim aktivnostima. Godine 2014. je broj posjetitelja programskih aktivnosti bio 3278, 2015. godine 3598, a 2016. godine je na programskim aktivnostima bilo 3847 posjetitelja.

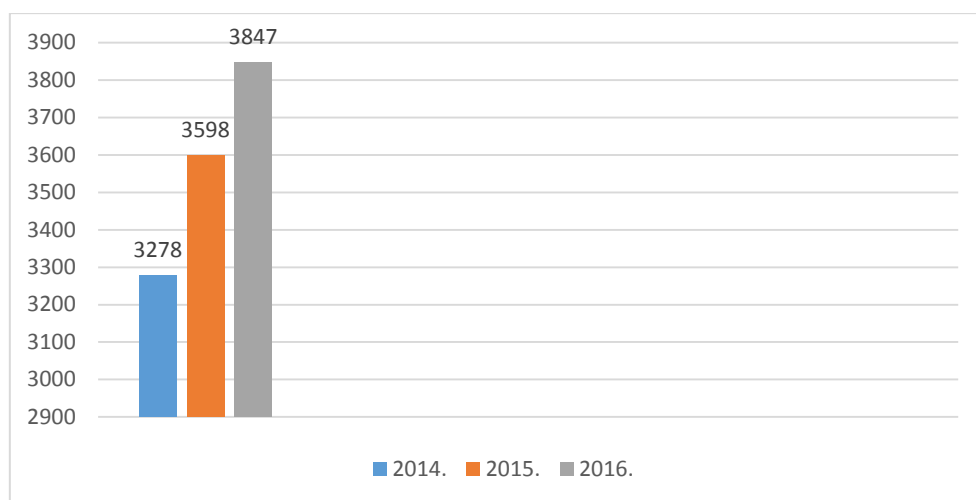

Grafikon 5: Broj organiziranih programskih aktivnosti za djecu i mlade Dječjeg odjela Stribor 2014., 2015. i 2016. godine

⁶⁰ Inkubator 3D printanja. URL: <http://gkr.hr/Vodic-za-korisnike/Nasi-programi/Za-mlade/Inkubator-3D-printanja>. (13.03.2017.)

⁶¹ Sanjari. URL: <http://gkr.hr/Vodic-za-korisnike/Nasi-programi/Za-mlade/Sanjari>. (13.03.2017.)

⁶² ČK ČK. URL: <http://gkr.hr/Vodic-za-korisnike/Nasi-programi/Za-mlade/CK-CK>. (13.03.2017.)

Grafikon 6: Broj posjetitelja organiziranih programskih aktivnosti za djecu i mlade Dječjeg odjela Stribor 2014., 2015. i 2016. godine

6.2.10. Gradska knjižnica Rijeka na društvenim mrežama

Gradska knjižnica Rijeka od društvenih mreža koristi Facebook na kojemu redovito objavljuje najave programa, osvrte, tekstove vezane uz temu čitanja, zanimljivosti o knjigama i književnicima, videozapise te aktivnosti koje se odvijaju na svim lokacijama Knjižnice. Čak i pojedini programi, npr. čitateljski klubovi, imaju vlastiti profil na Facebooku. Gradska knjižnica Rijeka je na Facebooku skupila 6786 „lajkova“, a 6653 ljudi je prati, dok je Dječji odjel Stribor „skupio“ 620 lajkova i isto toliko pratitelja.

6.2.11. Rad s djecom i mladima u Gradskoj knjižnici i čitaonici Pula

Gradska knjižnica i čitaonica Pula predstavlja središnju, matičnu, ali i najveću narodnu knjižnicu Istarske županije. Otvorena je svim skupinama građana i korisnicima svih dobi s ciljem informiranja, obrazovanja, promicanja čitanja, razvoja pismenosti, čuvanja zavičajne baštine i kvalitetnog provođenja slobodnog vremena. Kroz osnovnu knjižničnu djelatnost i programske aktivnosti djeluje kao informacijsko, kulturno, obrazovno i socijalno središte grada Pule i šire okolice.⁶³ Osnovana je 1957.godine kao Općinska knjižnica i čitaonica Pula u središtu Pule, a 2004.godine seli u novi, moderno uređeni prostor unutar starogradske jezgre. Knjižničnu mrežu Gradske knjižnice i čitaonice Pula čine: Središnja knjižnica, Knjižnica Veruda, Dječja knjižnica, Knjižnica Žminj i Knjižnica Vodnjan te Čitaonica Kluba umirovljenika Pula. S obzirom da se ovaj diplomski rad bavi radom s djecom i mladima u narodnim knjižnicama, središte interesa bit će ogranak Dječja knjižnica te Odjel za djecu i mlade Središnje knjižnice.

⁶³ Gradska knjižnica i čitaonica Pula. URL: <http://www.gkc-pula.hr/hr/o-knjiznici/>. (31.03.2017.)

Dječja je knjižnica osnovana 1957.godine, a utemeljuje je Društvo „Naša djeca“ u čijem je sastavu do 1970.godine, a nakon toga je pripojena tadašnjoj Općinskoj knjižnici i čitaonici Pula. Namijenjena je predškolskoj djeci, djeci i mladeži osnovnoškolske dobi, ali i onima koji se na bilo koji način bave djecom, pa su tako njeni korisnici roditelji, odgojitelji, učitelji, studenti pedagoških usmjerenja.⁶⁴ U dječjoj se knjižnici organiziraju razne radionice kao što su likovne, scenske, literarne, stvaralačke, radionice ranoga učenja stranih jezika, igraonice, društvene igre, posjeti vrtića i škola uz prigodne aktivnosti, obilježavaju se važni datumi, datumi vezani uz knjigu i čitanje, a provodi ih knjižničarka samostalno ili u suradnji sa školama, vrtićima i raznim udrugama. Često se postavljaju i izložbe dječjih radova, organiziraju se i književni susreti, a da je djeci i roditeljima ugodno u Dječjoj knjižnici dokazuju česti spontani dolasci djece i roditelja te njihova igra i druženje u Knjižnici s obzirom da se Knjižnica nalazi u zgradi gdje se provode mnoge aktivnosti za djecu. Prostor je prilagođen djeci, šarolik je i djeci privlačan, prepun dječjih radova, dio za mlade korisnike je odvojen te ima njima prilagođen namještaj i tepih koji često posluži kao kutak za igru i opušteno čitanje. Korisnicima su također na raspolaganju računala s pristupom internetu.

Odjel za djecu i mlade Središnje knjižnice nalazi se u njenom suterenu i namijenjen je potrebama predškolske i školske djece, roditeljima, učiteljima i svima koji su u svom radu povezani s djecom. Uz bogat knjižni fond, posjeduje velik broj igračaka i društvenih igara, radna mjesta za samostalan rad uz referentnu zbirku, računala za djecu, kutak za roditelje i igraonicu za najmlađe. Na Dječjem odjelu održavaju se brojne edukativne radionice, izložbe i animatorske aktivnosti za djecu, a uspostavljena je uspješna suradnja s predškolskim ustanovama i osnovnim školama s cijelog područja Istre.⁶⁵ S obzirom da su oba odjela prilagođena potrebama djece i mladih do završetka osnovne škole, mladi prelaskom u srednju školu postaju korisnici odjela za odrasle i uključuju se u aktivnosti koje provode ostali odjeli Knjižnice, npr. Odjel beletristike ili Općeiznastveni odjel.

6.2.12. Aktivnosti za djecu u Gradskoj knjižnici i čitaonici Pula

Dječja knjižnica i Odjel za djecu i mlade Središnje knjižnice nude niz aktivnosti za djecu predškolske i ranije školske dobi, te uz svoje redovite programe organiziraju i mnoge izvanredne koji se ostvaruju uz veliki broj suradnika kao što su, uz već spomenute vrtiće i škole, udruge koje rade s djecom, pripovjedačice priča, animatori, voditelji likovnih radionica, novinari, kazališta,

⁶⁴ Dječja knjižnica. URL: <http://www.gkc-pula.hr/hr/ogranci/djecja-knjiznica/>. (31.03.2017.)

⁶⁵ Odjel za djecu i mlade. URL: <http://www.gkc-pula.hr/hr/ogranci/sredisnja-knjiznica/>. (31.03.2017.)

itd. U nastavku će biti navedene neke od programskih aktivnosti dvaju odjela. Dječja knjižnica nudi za djecu sljedeće programske aktivnosti:

- „Neobična knjižničarka“ – edukativna radionica upoznavanja sa sadržajem i organizacijom rada u knjižnici kroz interpretaciju priče o neobičnoj knjižničarki
- „Frankofonija“ – djeca uče o Francuskoj i francuski jezik kroz razne kreativne aktivnosti
- „Knjižnica u gostima“ – knjižničarka posjećuje škole i vrtiće i na taj im način predstavlja knjižnicu
- Kreativno-stvaralačke radionice za djecu u kojima djeca crtaju, oblikuju i stvaraju na zadanu temu (origami tehnika, tkanje, šivanje, kaširanje)
- „Lektira na drugačiji način“ – radionice obrade lektire najčešće za učenike mlađih razreda osnovne škole koje se provode u tri faze: uvod i motivacija za čitanje lektire, obrada te igra i kviz nakon toga⁶⁶
- „Pričaonice“ za djecu vrtićke dobi i mlađih razreda osnovne škole, a realiziraju se na dva načina: „Uberi priču“ gdje djeca sama biraju priču koju uberu sa „stabla“ te „Stolica za čitanje“ kada čitaju sami korisnici
- „Bakomat“ – programska aktivnost u kojoj su angažirane bake koje djeci čitaju priče
- Igraonice: najpopularnija je igra zagonetki „Čitaoče, ne ljuti se!“
- čitateljski klubovi: „Hvatači slova“ za djecu koja imaju poteškoća u čitanju, program se provodi uz pomoć terapijskih pasa u sklopu projekta Čitaj (o) psu!⁶⁷
- „Gutači knjiga“ – čitateljski klub koji okuplja djecu, zaljubljenike u čitanje
- „Radionice ranog usvajanja jezika“ – provodi se uz pomoć udruge Piccoli Terremoti gdje djeca usvajaju talijanski, engleski i njemački jezik na zabavan način
- u Dječjoj se knjižnici organiziraju i radionice kojima se obilježavaju važni datumi kao što su Majčin dan, Dan očeva, Mjesec hrvatske knjige, Noć knjige, Prvi dan proljeća, Dan grada Pule i dr., a u vrijeme Božića knjižnica je preimenovana u Knjižnicu Bake Mraz kada knjižničarka i po nekoliko puta dnevno kao Baka Mraz čita djeci prigodne priče

Aktivnosti za djecu Odjela za djecu i mlade Središnje knjižnice:

- „Zajedno protiv dosade“ – radionice i igraonice u vrijeme praznika koje Odjel organizira u svrhu kvalitetnog provođenja slobodnog vremena⁶⁸

⁶⁶ Podaci preuzeti iz Izvješća o radu Dječje knjižnice za godinu 2016.

⁶⁷ Čitaj (o) psu. URL: <http://www.uptiv.hr/item/prezentacija-programa-citaj-o-psu-r-e-a-d/>. (31.03.2017.)

⁶⁸ Zajedno protiv dosade. URL: http://www.gkc-pula.hr/hr/dogadjanja/?post_id=780&post_slug=zajedno-protiv-dosade-igraonice-drustvenih-igara. (31.03.2017.)

- „Čarobna škrinjica“ – aktivnost proizašla iz projekta „Natti per leggere“ (Rođeni za čitanje) koji ima za cilj poticanje čitanja djeci naglas od najranije dobi, namijenjena je djeci do 6 godina i njihovim roditeljima a podrazumijeva glasno čitanje bajki i priča za djecu
- „Radionice srijedom“ – program namijenjen osnovnoškolcima, a izvodi se u obliku radionica pri čemu je naglasak na spontanim aktivnostima koje uključuju pričanje i čitanje priča, crtanje, slikanje, kreativni rad, enigmatske igre i ostale aktivnosti prema interesima djece⁶⁹
- „Igraonica“ – za djecu predškolske dobi, u igraonici se provode aktivnosti za djecu predškolske dobi kojima je temelj igra. Prostor dječjeg odjela pruža ugodan kutak za igru i druženje s kojim se djeca mogu družiti s knjigama, igračkama, pričama, društvenim igrama, bojicama, slagalicama i nadasve drugom djecom, roditeljima i prijateljima⁷⁰
- „Knjižnica svima“ – projekt koji je osmišljen kao niz radionica i aktivnosti kojima bi se djecu i mlade s posebnim potrebama uključilo u svakodnevni život zajednice te kako bi im se pomoglo kvalitetno organiziranim slobodnim vremenom
- „Mali enigmatičari“ – radionica u kojoj djeca rješavaju zagonetke, križaljke, mozgalice
- „Medioteka“ – druženje na dječjem odjelu uz slušanje glazbe, gledanje crtića, dječjih filmova i sl.
- „Svaštarnica“ – aktivnost u kojoj se provodi više radionica u jednoj
- „Likovna radionica“ – radionica u kojoj se djeca likovno izražavaju a najčešće se realizira u suradnji s udrugama koje rade s djecom
- „Pripovijedaonica“ – pričanje priča koje se provodi u suradnji s udrugom Pusti priču i Birikina
- „Kviz“ – kvizovi poznavanja književnih djela i likova iz književnosti
- Odjel tijekom godine organizira i brojne izložbe dječjih radova koji su rezultat suradnji s udrugama koje rade s djecom, vrtićima i školama te roditeljima, organizira i književne susrete i predstavljanja knjiga za djecu, predstave za djecu, organizira i Natjecanje u čitanju naglas, proglašava Najčitatelja godine, organiziraju se prigodne aktivnosti u povodu Maškara, Božića, Mjeseca hrvatske knjige, Noći knjige i drugih važnih datuma.

⁶⁹ Radionica srijedom. URL: <http://www.gkc-pula.hr/hr/za-djecu-i-mlade/>. (01.04.2017.)

⁷⁰ Igraonica. URL: <http://www.gkc-pula.hr/hr/za-djecu-i-mlade/>. (01.04.2017.)

Slika 2: Lutkarska predstava za djecu „Ulica Pula – lutke pričaju“ za djecu predškolskog uzrasta na Dječjem odjelu Središnje Knjižnice

6.2.13. Aktivnosti za mlade u Gradskoj knjižnici i čitaonici Pula

Dječja knjižnica i Odjel za djecu i mlade Središnje knjižnice nude programe i aktivnosti za djecu i mlade do završetka osnovne škole, tako da se određeni dio aktivnosti koji je primjeren mladima prelaskom u srednju školu odvija i u ostalim odjelima Gradske knjižnice i čitaonice Pula.

Dječja knjižnica je usmjerena na rad s predškolicima i mlađim osnovnoškolcima, a aktivnosti koje provodi za mlade su:

- kreativne radionice za djecu i mlade s posebnim potrebama
- igre za djecu i mlade, pripadnike romske zajednice kako bi im se omogućilo lakše usvajanje hrvatskoga jezika
- „Lektira na drugačiji način“ – u suradnji sa školama provodi se i za djecu starijih razreda osnovne škole
- suradnja s Dječjim gradskim vijećem u pripremi materijala za njihove sastanke koji se često održavaju u Dječjoj knjižnici
- predstavljanje knjiga i književni susreti u kojima često sudjeluju članovi Dječjeg vijeća i članovi Dramske radionice Teatra Naranča

Aktivnosti za mlade Središnje knjižnice koji se provode u sklopu Odjela za djecu i mlade, ali i ostalih odjela Knjižnice, npr. Odjela beletristike:

- „Kviz“ – provođenje kvizova o poznavanju književnih djela i autora, npr. u Mjesecu hrvatske knjige 2016. je u suradnji sa srednjim školama proveden kviz „Koliko poznaješ Shakespearea i

Cervantesa?“⁷¹ u kojemu su sudjelovali učenici srednje škole, a osmislile su ga knjižničarke Gradske knjižnice i čitaonice Pula. Učenici su morali pokazati koliko poznaju život i djelo Shakespearea i Cervantesa, te koliko su vješti u slaganju njihovih citata, a na kraju susreta su i nagrađeni knjigama.

- „Nacionalni kviz za poticanje čitanja“ u Mjesecu hrvatske knjige
- Natjecanje u čitanju naglas
- KLJUČ – Klub ljubitelja čitanja – namijenjen je srednjoškolcima, mladima od 15 do 18 godina s ciljem okupljanja mladih koji dijele interes prema istraživanju tema iz književnosti na nov i drugačiji način⁷². KLJUČ također daje i preporuke za čitanje kako osnovnoškolcima tako i srednjoškolcima, ali i odraslima te ih objavljuje na mrežnim stranicama Knjižnice.
- Knjižnica provodi aktivnosti za mlade ponajviše u Mjesecu hrvatske knjige u suradnji s osnovnim i srednjim školama kada se čita u pulskim parkovima, trgovima i drugom lokacijama kako bi se promoviralo knjigu i čitanje

Kao rezultat izuzetno uspješne suradnje Gradske knjižnice Pula i srednjih škola, te članova KLJUČ-a nastala je e-slikovnica „Pulska pripovijest“ koja je proizašla iz projekta „Gladijator u tramvaju“. Ovom e-knjigom, ali i samim projektom željelo se potaknuti mlade da razmišljaju o svome gradu, prepoznaju i vrednuju njegovu kulturnu baštinu, ali i motivirati ih da se kreativno izraze o pokažu sebi i svojim vršnjacima što znaju i mogu.⁷³

6.2.14. Broj organiziranih programskih aktivnosti i broj posjetitelja proteklih godina

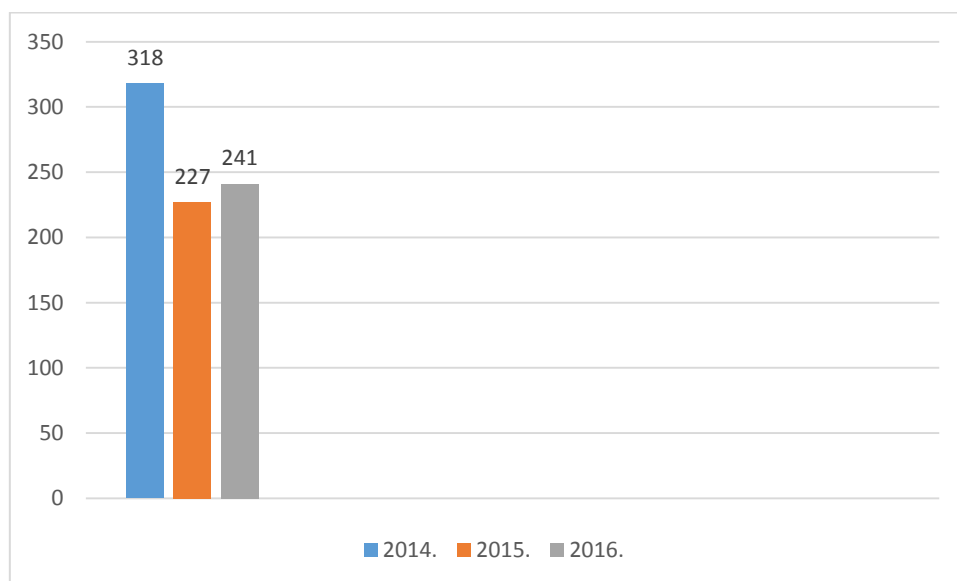
Grafikon 7 prikazuje broj programskih aktivnosti organiziranih u Dječjoj knjižnici 2014., 2015. i 2016. godine. Godine 2014. organizirano je 318 programskih aktivnosti, 2015. godine 227, a 2016. godine 241 programska aktivnost. Grafikon 8 prikazuje ukupan broj posjetitelja Dječje knjižnice u Puli 2014., 2015. i 2016. godine. Godine 2014. bilo je ukupno 13 708 posjetitelja, 2015. godine 10 784 posjetitelja, a 2016. godine 14 624 posjetitelja. Grafikon 9 prikazuje broj organiziranih programskih aktivnosti na Odjelu za djecu i mlade Gradske knjižnice i čitaonice Pula. Godine 2014. organizirano je 373 programskih aktivnosti, 2015. godine 444, a 2016. godine 241 programska aktivnost. Grafikon 10 prikazuje koliko je posjetitelja bilo na programskim

⁷¹ Koliko poznaješ Shakespearea i Cervantesa? URL: http://gimnazija-pula.skole.hr/?news_id=1114. (04.04.2017.)

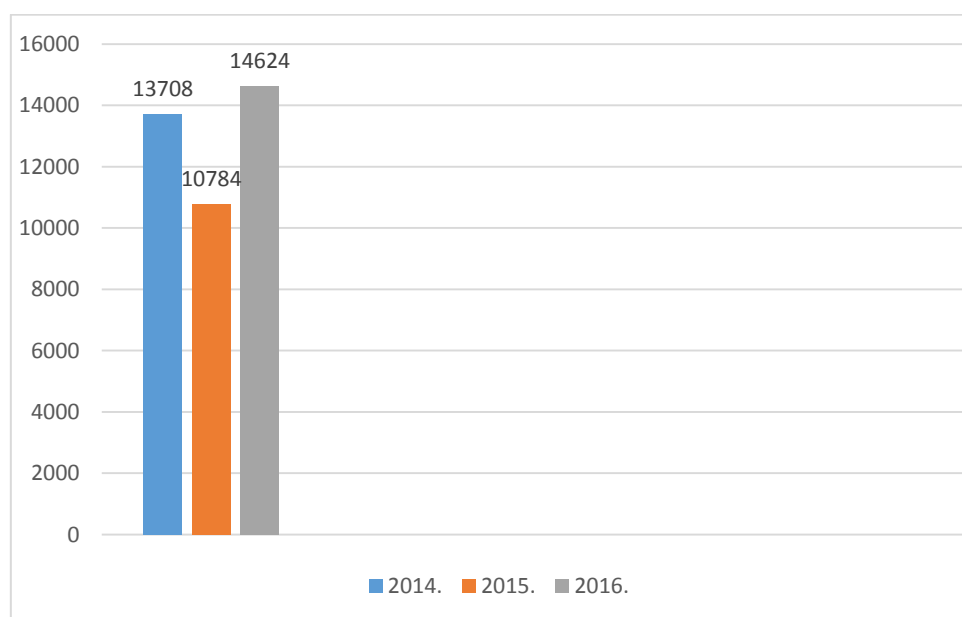
⁷² KLJUČ. URL: <http://www.gkc-pula.hr/hr/proba-broj-cetiri/k/>. (04.04.2017.)

⁷³ Pulska pripovijest. URL: http://www.gkc-pula.hr/hr/dogadjanja/?post_id=882&post_slug=predstavljanje-e-slikovnice-pulska-pripovijest. (04.04.2017.)

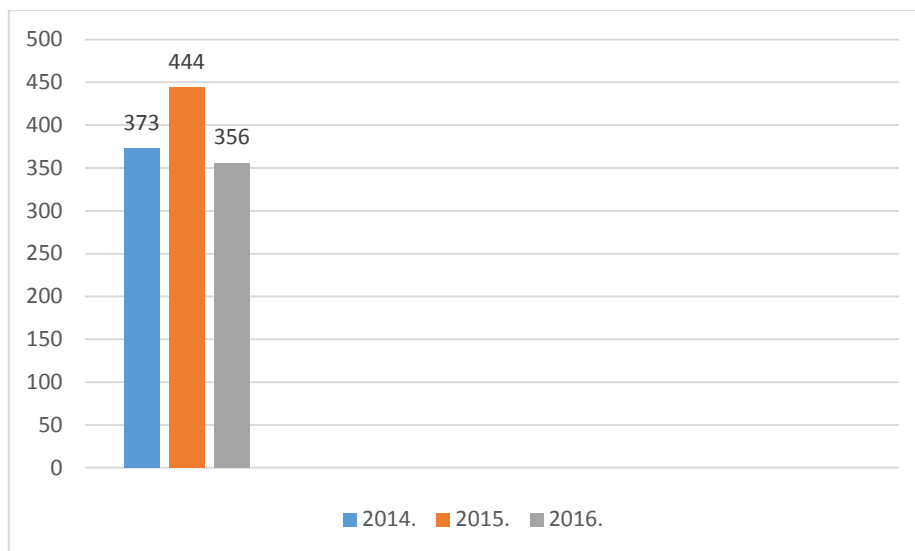
aktivnostima na Odjelu za djecu i mlade Gradske knjižnice i čitaonice Pula. Godine 2014. bilo je 5 710 posjetitelja, 2015. godine njih 6 070, a 2016. godine je broj posjetitelja 5 379.

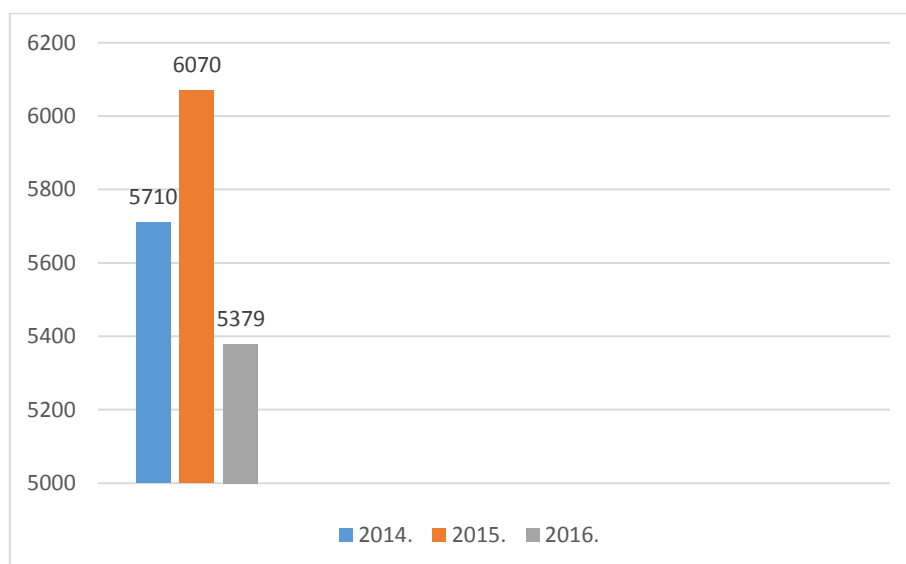
Grafikon 7: Broj organiziranih programskih aktivnosti za djecu i mlade Dječje knjižnice kao ogranka Gradske knjižnice i čitaonice Pula 2014., 2015. i 2016. godine

Grafikon 8: Broj posjetitelja Dječje knjižnice kao ogranka Gradske knjižnice i čitaonice Pula 2014., 2015. i 2016. godine

Grafikon 9: Broj organiziranih programskih aktivnosti Odjela za djecu i mlade Središnje knjižnice 2014., 2015. i 2016. godine

Grafikon 10: Broj posjetitelja organiziranih programskih aktivnosti Odjela za djecu i mlade Središnje knjižnice 2014., 2015. i 2016. godine

6.2.15. Gradska knjižnica i čitaonica Pula na društvenim mrežama

Gradska knjižnica i čitaonica Pula kao i već navedene knjižnice, od društvenih se mreža koristi Facebookom gdje redovito objavljuje vijesti koje se odnose na sve ogranke Knjižnice. Knjižnica redovito najavljuje buduće aktivnosti koje će se odvijati u Knjižnici, poziva korisnike da im se pridruže, objavljuju vijesti koje su vezane za knjigu i čitanje i objavljuje slike i osvrte na organizirane aktivnosti. Profil Gradska knjižnica Pula ima 5176 pratitelja, a skupio je 5226 lajkova.

Dječja knjižnica Pula na Facebooku ima otvoren vlastiti profil koji je skupio 1018 lajkova i ima 1011 pratitelja. Vijesti se na Facebooku redovito objavljuju, fotografije aktivnosti koje su provedene na Odjelu omogućuju roditeljima, ali i djeci da se upoznaju s aktivnostima koje se na Odjelu provode, a objavljuju se i najave budućih aktivnosti. Svaka radionica koja se provodi najavljena je putem Facebooka, a Odjel često „dijeli“ i vijesti drugih mrežnih stranica vezane uz knjigu i čitanje.

6.3. Intervjui provedeni s djelatnicama narodnih knjižnica u Labinu, Rijeci i Puli na temu rada djecom i mladima

Za potrebe ovoga diplomskoga rada, a kako bi se istražio način na koji se realizira rad s djecom i mladima u Gradskoj knjižnici Labin, Gradskoj knjižnici Rijeka i Gradskoj knjižnici i čitaonici Pula, provedeni su intervjui sa sedam pitanja s ciljem da na njih odgovore djelatnice knjižnica koje rade s djecom i mladima ili su pak najbolje informirane o programima u Knjižnici koji se za njih kao korisnike provode. Nakon što su dobivena dopuštenja ravnatelja/ica svih knjižnica za provedbu intervju a i nakon kontaktiranja samih djelatnika knjižnica, dogovoreno je kako će na intervju odgovarati elektroničkim putem s obzirom da neka pitanja traže uvid u baze podataka i statistiku. Svi su intervjui dostavljeni prema dogovoru kroz nekoliko tjedana, a provedena su četiri intervju a: jedan s djelatnicom Gradske knjižnice Labin (Knjižničarka 1), s koordinatoricom programa Gradske knjižnice Rijeka (Knjižničarka 2) te s dvije djelatnice Gradske knjižnice i čitaonice Pula, knjižničarkom ogranka Dječja knjižnica (Knjižničarka 3), te knjižničarkom Odjela za djecu i mlade Središnje knjižnice (Knjižničarka 4). Pitanja su bila sljedeća:

- 1) Koliko otprilike imate djece, a koliko mladih korisnika Vaše knjižnice?
- 2) Primjećujete li proteklih godina rast broja djece i mladih koji su redoviti korisnici Odjela za djecu i mlade?
- 3) Koliko korisnika posjećuje radionice koje organizirate?
- 4) Za koje aktivnosti djeca i mladi pokazuju najveći interes?
- 5) Koliko zaposlenika knjižnice, a koliko vanjskih suradnika sudjeluje u organizaciji i provođenju aktivnosti za djecu i mlade?
- 6) Na koje sve načine informirate korisnike o aktivnostima koje se provode na Odjelu za djecu i mlade?
- 7) Na koji način odlučujete što objaviti na društvenim mrežama?

6.3.1. Rezultati

Na prvo pitanje koje je glasilo *Koliko otprilike ima djece, a koliko mladih korisnika Vaše Knjižnice?* Knjižničarka 1 je odgovorila kako je u 2016.godini registrirano 658 predškolaca, učenika i djece od 0 do 14 godina starosti, odnosno 36% od ukupnog broja članova Knjižnice.

Na isto je pitanje od Knjižničarke 2 dobiven odgovor kako je u njihovoj Knjižnici registriran 1421 predškolac, 1684 učenika mlađih razreda, 1490 učenika starijih razreda osnovne škole te 1426 srednjoškolaca. Ti se podaci odnose na Gradsku knjižnicu Rijeka i sve njene ogranke.

Knjižničarka 3 je odgovorila kako statistika koju provode vodi korisnike do 14 godina kao djecu. Prema statistici Dječje knjižnice u 2016.godini redovnih članova mlađih od 14 godina je bilo 1011, 2015.godine 1047, a 2014. 1112 članova. Podaci za članove starije od 14 godina su sljedeći: u 2016.godini ih je bilo 375, 2015.godine 418, a 2014. 289 članova.

Knjižničarka 4 nije dala odgovor na ovo pitanje s obzirom da nema uvid u brojčane podatke korisnika.

Ovi brojčani podaci pokazuju da svaka od navedenih knjižnica ima zavidan broj djece i mladih koji su članovi njihovih knjižnica i da to iziskuje organiziranje što više programskih aktivnosti za te skupine korisnika. Također, iz ovih je brojčanih podataka vidljivo da dominiraju djeca do 14 godina, što je i shvatljivo te je iz toga razloga vjerojatno i više programskih aktivnosti usmjereno na njih.

Drugo pitanje je glasilo: *Primjećujete li proteklih godina rast broja djece i mladih koji su redoviti korisnici Odjela za djecu i mlade?*

Knjižničarka 1: „U odnosu na protekle dvije godine, u 2016. godini bilježimo porast članova pojedinih dobnih skupina, posebice najmlađih članova Knjižnice i osnovnoškolaca. Razlog tome je kontinuirano provođenje raznih kulturno-animacijskih i edukativnih aktivnosti u Dječjem odjelu, dok je broj one najosjetljivije skupine, srednjoškolaca, uglavnom na razini prethodnih godina.“

Knjižničarka 2 je odgovorila kako je živost u Dječjem odjelu kao i u ograncima vidno porasla kroz godine, te smatra da porast članova nije isključivo vezan za programsku živost jer postoji niz čimbenika koji utječu na upis i članarinu, ali živost u knjižnici i česti dolasci u nju i redovito korištenje su izravni rezultat stvaranja atmosfere kroz programsku djelatnost.

Knjižničarka 3 odgovorila je kako je broj članova osjetno rastao od 2010. do 2014.godine. Kako je 2015. godine smanjen broj radionica, tako je padao i broj posjetitelja, no 2016.godine se broj

posjetitelja opet povećao, a u skladu s tim primjećuje i rast broja redovitih korisnika, veću grupu djece koja više čitaju.

Knjižničarka 4 ne primjećuje porast korisnika te populacije na Odjelu, smatra da je broj posjetitelja konstantan.

Iz ovih odgovora je odgovora vidljivo kako u većini knjižnica postoji porast djece i mladih kao korisnika Knjižnica, osobito predškolaca i osnovnoškolaca što je svakako vjetar u leđa knjižnicama da se tim korisnicima više posvete kroz organizaciju raznih aktivnosti koje će poticati korisnike da se osjećaju ugodno u knjižnicama. Dokaz tome je već postojeći porast korisnika koji redovito dolaze u knjižnicu i vole u njoj provoditi svoje slobodno vrijeme.

Treće je pitanje glasilo: *Koliko korisnika posjećuje radionice koje organizirate?*

Knjižničarka 1 je odgovorila kako radionice za djecu i mlade organiziraju tijekom cijele godine, a na njima u prosjeku bude 20-ak polaznika.

Knjižničarka 2 je odgovorila kako Knjižnica postavlja gornju granicu sudionika koja ovisi o tipu aktivnosti i prostoru u kojem se održava aktivnost. Kod nekih radionica broj varira ovisno o godišnjem dobu, obvezama i dr. čimbenicima što je najvidljivije kod vježba čitanja i pričaonica za djecu od 4 do 6 godina i roditelje. Smatra da nekada i sama lokacija može biti uzrok variranju broja polaznika – ogranci nekad imaju stalnije skupine polaznika nego Dječji odjel u centru grada, možda zbog poimanja knjižnica kao „kvartovskih“ pa se djeca uz njih više vežu kao „svoje“.

Knjižničarka 3 je odgovorila da ovisno o aktivnostima i načinu organizacije tih aktivnosti ovisi i broj polaznika. Nekada je to nekoliko korisnika, a nekada i tridesetak. Ukoliko se radionica organizira u dogovoru sa vrtićima i školama, broj polaznika je, dakle cijela vrtićka skupina ili cijelo razredno odjeljenje.

Knjižničarka 4 je odgovorila da ovisno o vrsti radionice broj djece i mladih koji ih posjećuju varira od tri do trideset.

Dobiveni odgovori pokazuju kako su radionice koje organiziraju knjižnice dosta dobro posjećene što, naravno ovisi o vrsti radionice, ali je obično to broj od oko 20 polaznika što predstavlja i optimalan broj za takvu vrstu rada s djecom i mladima.

Četvrto je pitanje glasilo: *Za koje aktivnosti djeca i mladi pokazuju najveći interes?*

Knjižničarka 1 je odgovorila kako korisnici mlađe dobi (bebe, djeca rane dobi te učenici mlađih razreda osnovne škole) pokazuju najveći interes za čitanje/pričanje priča koje slušaju zajedno sa svojim roditeljima, dok su korisnici osnovnoškolskog uzrasta najčešći polaznici likovnih i kreativnih radionica. Dodala je kako se uvjerila da su mladi najviše zainteresirani za aktivnosti koje su u skladu sa suvremenim dobom, novim medijima i tehnologijama nakon što je u Knjižnici

organizirana filmska radionica *Sjećanje u kadru* za koju su mladi pokazali veliki interes, a kao rezultat rada na toj radionici nastao je dokumentarni film o rudarskoj baštini. Broj članova Kluba čitatelja za mlade koji okuplja zaljubljenike u pisanu riječ od 14 do 18 godina ne opada vjerojatno jer te susrete mladi doživljavaju kao mjesto gdje mogu slobodno izraziti svoje mišljenje. Djeca i mladi također pokazuju veliki interes za književne susrete i druženje s autorima koji ne samo da pišu za djecu, nego i o djeci.

Knjižničarka 2 je odgovorila kako interes za pojedine radionice ovisi o koječemu, ne samo o sadržaju. Neki su sadržaji svakako primamljivi djeci, trenutno npr. 3D radionice, čitateljski klubovi koji su zanimljivi djeci koja jako vole čitati, likovne i origami radionice znaju okupiti dosta djece. Dodala je kako i dobar voditelj može biti itekako valjan razlog za povećanje interesa za pojedinu radionicu. Kao primjer toga rasla je popularnost Striborove Stripaonice, Sfingina zagonetka koja je tematizirala grčku mitologiju imala je djeci posebno zanimljiv sadržaj, ali i kompetentnu i djeci dragu voditeljicu, a za zadržavanje dečki u programima svakako su utjecaj imali muški voditelji za što su primjer Stripaonica, likovna i 3D radionica.

Knjižničarka 3 je odgovorila kako je najveći interes uvijek za kreativno-stvaralačke radionice. Djeci i roditeljima su drage radionice za rano učenje stranih jezika koji okupljaju dobar broj polaznika, pričaonice su standardno dobro posjećene, osobito Bakomat, aktivnost koju djeca jako vole, a veliki je interes i za Lektiru na drugačiji način koja se provodi u suradnji sa školama. Veliki broj korisnika okuplja i aktivnost „Čitaj (o) psu“, odnosno čitateljski klub Hvatači slova.

Knjižničarka 4 je odgovorila kako se Odjel za djecu i mlade njihove knjižnice više fokusira na rad s djecom, a manje s mladima te da najveći interes djeca pokazuju za igraonice, pričaonice, svaštarnice u kojima se provodi više radionica u jednoj te za čarobnu škrinjicu, radionicu čitanja naglas.

Svi ovi odgovori potvrđuju kako su najdraže aktivnosti djeci predškolske i rane osnovnoškolske dobi svakako igraonice, pričaonice te kreativne radionice, dok one starije korisnike, djecu starijih razreda osnovne škole i srednjoškolce više privlače filmske radionice, radionice izrade stripa, a zaljubljenike u knjige i čitanje čitateljski klubovi.

U petom se pitanju željelo saznati koliko zaposlenika knjižnice, a koliko vanjskih suradnika sudjeluje u organizaciji i provođenju aktivnosti za djecu i mlade.

Knjižničarka 1 odgovorila je kako su svi djelatnici knjižnice uključeni u organizaciju i provođenje aktivnosti za djecu i mlade. Većinu likovnih i kreativnih radionica provode u suradnji s profesoricom likovne kulture, dok projekte za koje Knjižnica dobiva financijsku potporu resornog ministarstva i Županije Istarske provode s unaprijed odabranim partnerima.

Knjižničarka 2 je odgovorila kako aktivnosti za djecu i mlade provodi šest zaposlenika knjižnice, osam vanjskih suradnika i sedamnaest volontera.

Knjižničarka 3 je odgovorila kako ona sama provodi aktivnosti, ponekad studentica na zamjeni, a pomaže joj i kolegica koja fotografira. Dodaje kako u čitateljskim klubovima ima stalne vanjske suradnike terapeute psima i terapijske pse, a za radionice ranog usvajanja jezika profesoricu talijanskoga jezika Ester Richter-Kontošić koja vodi udrugu Piccoli Terremoti i njezine suradnice, profesorice engleskoga i njemačkoga jezika. Rekla je i kako za neke radionice angažira vlastite prijatelje, poznanike ili roditelje korisnika koji su stručnjaci za određene teme na kojima se radi. Godina 2014. i 2015. je također surađivala s pulskom udrugom Banka vremena.

Knjižničarka 4 je na to pitanje odgovorila kako Odjel nema stalne suradnike, ali dobro surađuju s Glinaonicom – dječjom keramičarskom radionicom i Artićima – dječjom kreativno-likovnom radionicom, Birikinom – udrugom za poticanje kreativnosti i multikulturalnosti, Puppetom – udrugom za lutkarstvo i animaciju, te udrugom pripovjedačica Pusti priču. Sve aktivnosti koje se provode na samom Odjelu pripremaju i realiziraju ona i njezina kolegica s Odjela.

Prema dobivenim odgovorima vidljivo je kako djelatnice Odjela veliki broj aktivnosti provode i organiziraju same, no isto tako uspostavljene su vrlo uspješne suradnje koje mogu biti stalne ili povremene, a rezultiraju izvrsnim radionicama koje su atraktivne djeci i mladima, a to su prvenstveno pričaonice te razne kreativne i likovne radionice. Ono što je pozitivno što je u knjižnicama sve više volontera koji pomažu u provođenju aktivnosti, što naravno knjižnicama omogućava realizaciju više različitih programskih aktivnosti pa tako i onih za djecu i mlade.

S obzirom da postoji toliko raznih načina za komunikaciju s korisnicima, u šestom se pitanju željelo saznati na koje sve načine Knjižnice informiraju korisnike o aktivnostima koje se provode na Odjelima za djecu i mlade.

Knjižničarka 1 je odgovorila: „Za sve programe i aktivnosti u Knjižnici izrađujemo plakate i letke, najavljujemo ih na mrežnoj stranici Knjižnice i Facebook stranici te lokalnim portalima. Korisnici aktivnosti budu obaviješteni i putem lokalnog radija, Radio Labina. Budući da su programi namijenjeni djeci predškolskog i školskog uzrasta, promo materijal dostavljamo i svim srodnim ustanovama, vrtićima i školama na području Labina i Labinštine.“

Knjižničarka 2 je odgovorila: „Plakatima u prostoru knjižnice, letcima na pultu knjižnica, e-mailom korisnicima, široj zajednici i medijima, na web stranici knjižnice (člancima u Magazin GKR koje dijelimo na mrežama i šaljemo e-mailovima), na Facebook stranici GKR, DO Stribor i Magazin GKR, povremenim press konferencijama, objavama u sredstvima javnog priopćavanja, iznimno gostovanjima u radio emisijama i lokalnim TV postajama te telefonskim javljanima u radio program.“

Od Knjižničarke 3 je dobiven sljedeći odgovor: „Putem društvene mreže Facebook, web portala GKC Pula i dnevnih novina. Ako se snimao prilog o Dječjoj knjižnici za pulsku TV Novu, najavimo buduće događaje.

Knjižničarka 4 je rekla: „Radimo plakate, letke, oglašavamo na našoj web stranici, na web portalima, na društvenim mrežama, u dnevnom tisku te usmeno propagiramo naše aktivnosti“.

Iz dobivenih odgovora može se zaključiti kako se ispitane knjižnice koriste uistinu svim postojećim načinima za propagiranje svojih programa i aktivnosti kako bi privukle što više korisnika. Tiskaju letke i plakate, obavještavaju putem lokalnih medija, najavljuju aktivnosti na društvenim mrežama i mrežnim stranicama Knjižnica. Na taj način korisnici mogu vidjeti što se u knjižnicama organizira ili putem računala, u šetnji gradom, putem radija i novina, televizijskih emisija ili pak dobiju obavijest u obrazovnim ustanovama. Tako knjižnice svakako postaju vidljivije u društvu i osiguravaju si veću posjećenost programa.

Posljednje pitanje intervjuja je glasil: *Na koji način odlučujete što ćete objaviti na društvenim mrežama?*

Knjižničarka 1 je odgovorila kako od društvenih mreža koriste Facebook s obzirom da je to mreža kojom se najčešće mladi koriste. Knjižničarke ažurno na Facebooku najavljuju sve programe koje Knjižnica realizira za djecu i mlade, te obavezno objavljuju i osvrt te fotografije aktivnosti. Smatra kako je prednost objavljivanja informacija na Facebooku njegova interaktivnost i trenutna popularnost među mladima, a na taj način Knjižnica dopire i do velikog broja roditelja korisnika i budućih korisnika Dječjeg odjela Gradske knjižnice Labin.

Da je vrlo slična situacija i u Gradskoj knjižnici Rijeka dokazuje i odgovor Knjižničarke 2 koja je rekla kako dogovornom politikom unutar Službe programa, projekata i odnosa s medijima, osoba za odnose s javnošću i po potrebi drugi članovi Službe redovito objavljuju najave svih izvanrednih događanja, te posebnih najava sezona redovitih programa, manifestacija, kampanja, projekata, akcija itd. Dodala je da objavljuju i osvrte na događanja koje sami pišu i zanimljivosti vezane uz knjigu, knjižnicu i čitanje.

Knjižničarka 3 je odgovorila kako uvijek na Facebooku najavljuje događaje u Knjižnici te, ukoliko dobije suglasnost roditelja, objavljuje i fotografije održanih radionica ili pak samo radove koji su nastali na tim radionicama.

Knjižničarka 4 je odgovorila kako na Facebooku ne objavljuju redovne radionice, već to samo rade za posebne programe, kada npr. gostuju poznate osobe, mađioničari, udruge koje se bave djecom itd.

Iz dobivenih odgovora vidljivo je kako su i same djelatnice knjižnica svjesne da su danas društvene mreže neizbježan način komunikacije s postojećim i potencijalnim korisnicima, te

ukoliko se radi o malenim korisnicima i njihovim roditeljima, kako bi njihov rad bio vidljiv te kako bi privukle što više korisnika na svoje programe. Sve su knjižnice dale gotovo isti odgovor na ovo pitanje i sve vrlo ažurno objavljuju novosti, ali i osvrte te fotografije provedenih aktivnosti.

6.4. Prikaz programskih aktivnosti u Gradskoj knjižnici Labin, Gradskoj knjižnici Rijeka i Gradskoj knjižnici i čitaonici Pula

U ovom će dijelu rada biti prikazane programske aktivnosti u trima narodnim knjižnicama: Gradskoj knjižnici Labin, Dječjoj knjižnici u Puli kao ogranku Gradske knjižnice i čitaonice Pula te u Striboru, odjelu za djecu i mlade Gradske knjižnice Rijeka. Sva su tri prisustva na aktivnostima u knjižnicama ostvarena tijekom mjeseca travnja u dogovoru s knjižničarima. Cilj prisustvovanja programskim aktivnostima je bio uvidjeti kako se pojedine aktivnosti provode, koliko je korisnika prisutno, koja je vrsta aktivnosti provedena te kakvi su dojmovi polaznika.

6.4.1. Strip radionica za djecu i mlade u Gradskoj knjižnici Labin

Gradska knjižnica Labin je u travnju organizirala niz aktivnosti za djecu i mlade u povodu Međunarodnog dana dječje knjige, tijekom proljetnih praznika organizirane su aktivnosti kako bi se djeci i mladima omogućilo kvalitetno provođenje slobodnoga vremena, a organizirane su i aktivnosti u povodu Noći knjige. Tako su se tijekom travnja učenici mlađih razreda družili sa spisateljicama Snježanom Akrap Sušac i Feodorom Gubaš Štifanić, spisateljicom Nenom Lončar, organizirane su kreativne radionice za osnovnoškolce „Najdraži likovi iz bajke“ u suradnji s profesoricom likovne kulture, nakon čega je i postavljena izložba radova, igraonica i pričaonica za djecu vrtićke dobi „Singing and Playing together“ u suradnji s engleskim grupama dječjeg vrtića te strip radionica za djecu i mlade naziva „Moje ideje i priče u crtežu“, a izložba stripova izložena je u knjižnici u Noći knjige.⁷⁴

Strip radionica „Moje ideje i priče u crtežu“ provodila se u Gradskoj knjižnici Labin od 13. do 21. travnja od 10 do 13 sati i bila je namijenjena učenicima starijih razreda osnovne škole i srednjoškolcima kako bi stekli osnove u izradi stripa, te kako bi kao krajnji rezultat, stvorili vlastiti strip s naslovnicom. Optimalan broj polaznika radionice je 15-ak učenika, a provodili su je strip autori iz Udruge Mrkli Mrak. Na radionicu se prijavilo 16 učenika osnovnih škola i srednje škole, a među njima je bilo i učenika mlađih razreda osnovne škole koji su pokazali interes za sudjelovanje. Prisustvo na radionici je realizirano 20. travnja kada je bilo prisutno 11

⁷⁴ Događanja. Gradska knjižnica Labin. URL: <http://www.gk-labin.hr/hr/dogadjanja>. (25.04.2017.)

polaznika i nakon što su se polaznici već upoznali s teorijskim dijelom izrade stripa te počeli raditi na vlastitima. Na prijašnjim je susretima svaki učenik dobio formular na kojemu je trebao predstaviti i osmisliti likove svoga stripa, lokaciju, scenarij i osmisliti priču prije nego počne raditi. Neke od tema na koje su polaznici izrađivali svoje stripove bile su Borbe između gusara, Maškare koje su se svađale koja je ljepša, Inke i tajne grobnica, Mumije, Dinosauri, Super kokoši, Smiley world. Nakon što su svi polaznici izabrali temu i ispunili vlastiti formular, svaki su dan radili na izradi stripa uz pomoć voditelja koji su im u tome pomagali. Jedan od voditelja radionice je rekao kako im je najvažnije bilo da se djeca upoznaju sa stripom kao vidom umjetnosti, te da najprije dobro razrade i osmisle ideju o stripu prije nego je prenesu na papir. Primijetio je da su mlađi korisnici puno hrabriji u provođenju svojih ideja, dok su se stariji više posvetili samom osmišljavanju, no jedni i drugi su predano radili i pokazali interes za strip. U razgovoru s polaznicima bilo je vidljivo da im se uistinu svidjela ovakva aktivnost jer djeca i mladi vole stripove, s puno su veselja objašnjavali o čemu je njihov strip i što još na njemu planiraju napraviti. Da su korisnici uistinu uživali u ovoj aktivnosti, dokazuje činjenica da su svaki dan tijekom praznika odvojili tri sata kako bi sudjelovali u radionici te stekli nova saznanja o izradi stripa te kvalitetno proveli slobodno vrijeme. Nakon što su dovršili svoje stripove, postavljena je izložba istih u Noći knjige, a isti će biti i digitalizirani te dostupni javnosti na mrežnim stranicama Knjižnice i Udruge.

Slika 3: Strip u izradi – radionica u tijeku

Slika 4: Izložba stripova uoči Noći knjige

6.4.2. Kreativna radionica u Dječjem odjelu Stribor Gradske knjižnice Rijeka

U petak, 28. travnja održana je u Dječjem odjelu Stribor Gradske knjižnice Rijeka kreativna radionica. Gradska knjižnica Rijeka već šestu godinu zaredom organizira Tjedan dobre dječje knjige⁷⁵ s ciljem razvoja čitatelja od najranije dobi te upoznavanja djece, roditelja i učitelja s primjerima dobre dječje knjige i autorima koji djeci šalju pozitivne poruke, a osim u Rijeci organizira se i Bakru, Bribiru, Delnicama, Kostreni, Malom Lošinj, Opatiji, Viškovu i Vrbovskom. Sama aktivnost naziva Pročitaj ovo! Stvori lik! proizašla je iz istoimenog projekta koji Gradska knjižnica Rijeka provodi u suradnji s kreativnim atelierom ArtMašina kako bi poticali kreativnost djece i ljubav prema knjigama, a sam projekt ima i humanitarni karakter. Ova je aktivnost organizirana kao priča i radionica izrade lutaka prema likovima iz priče, a namijenjena je djeci mlađih razreda osnovne škole. Na radionicu koja je održana u 18h pristiglo je 12 djece i 5 majki u pratnji, a među njima je bilo i nekoliko djece koja još ne idu u školu. Priča koja je odabrana za ovaj susret je „Mjesta ima na metli svima“ Julie Donaldson i Axela Schefflera, a radionicu su vodile voditeljice atelier ArtMašina. Na početku same radionice voditeljica je čitala priču uz često postavljanje pitanja djeci kako bi zadržala njihovu pažnju i bila sigurna da prate priču. Djeca su bila vrlo aktivna i rado se javljala kako bi odgovorila na postavljena pitanja. Nakon pročitane priče voditeljica im je postavila još nekoliko pitanja vezanih za priču, a jedno od njih je bilo i koje su sve životinje spomenute u priči na što su djeca odmah

⁷⁵ Tjedan dobre dječje knjige. URL: <http://gkr.hr/Magazin/Najave/Tjedan-dobre-djecje-knjige-2017.-radost-citanja-carolija-stvaranja-i-uzitak-igre>. (22.04.2017.)

spomenula pticu, mačku, psa, žabu što je zapravo bio uvod u sljedeću aktivnost, a to je izrada lutaka prema likovima iz priče. Voditeljice su pripremile obrise tih likova na papirima, flomastere, kolaže, a djeca su mogla izabrati koji će lik postati njihova lutka na štapiću: hoće li to biti vještica, pas, mačka, zmaj, žaba ili ptica. Pripremile su također nekoliko već gotovih crteža kako bi manjoj djeci bilo lakše raditi. Svako je dijete najprije nacrtalo izabrani lik iz priče, zalijepilo ga na tvrdi karton, izrezalo samo ili uz pomoć voditeljica ili majke te zalijepilo na štapić. Tako je svako dijete na kraju izradilo svoju lutku na štapiću kojima su na kraju radionice veselo mahala. Radionica je trajala jedan sat i sva su djeca uistinu uživala u njoj: vrlo su pažljivo slušala priču o vještici, a i u likovnom dijelu su pokazala veliki interes i marljivo izrađivala svoje lutkice.

Slika 5: Radionica u tijeku

Slika 6: Djevojčica sa svojom lutkom na štapiću

6.4.3. Edukativna radionica u Dječjoj knjižnici Pula

Ogranak Dječja knjižnica u Puli godinama uspješno surađuje s dječjim vrtićima i školama te da u toj suradnji nastaju brojne izložbe, radionice i druge aktivnosti kojima se nastoji djeci približiti knjižnicu kako bi oni rado u nju dolazili i postali njeni aktivni korisnici. Dana 25. travnja knjižničarka Dječje knjižnice ugostila je 40-ak učenika trećih razreda labinske osnovne škole koji su došli u Pulu posjetiti sajam dječje knjige Monte Librić⁷⁶ u pratnji svojih učiteljica i školske knjižničarke, a kao uvod u dan posvećen knjizi dogovorili su posjet ogranku Dječja knjižnica. Održana je edukativna radionica naziva „Neobična knjižničarka“ koju knjižničarka redovito održava u dogovoru s vrtićima i školama s ciljem upoznavanja djece sa sadržajem i organizacijom rada u knjižnici. Aktivnost nosi upravo taj naziv jer knjižničarka interpretirajući istoimenu priču Kašmira Huseinovića prepričava zgode neobične knjižničarke uvodeći djecu u svijet mašte i upoznavajući ih na taj način s pričom. Da bi djeca još bolje doživjela tu uistinu neobičnu knjižničarku, knjižničarka ih je dočekala u identičnoj haljini kakvu nosi knjižničarka iz priče tako da su djeca vrlo lako povjerovala i uživjela se u njezinu priču koju su s velikom pozornošću slušali. Kroz priču o knjižničarki kojoj su se obraćali likovi iz knjiga koje nije spremila na police, učenici su pokazali svoja znanja o pojedinim likovima iz bajki, interakcijom s njima knjižničarka je interpretirala Huseinovićevu priču i na taj način „prošla“ s djecom osnovna pravila o ponašanju u knjižnici, kako se valja ponašati prema knjigama, a usput je mogla saznati mnogo o čitalačkim navikama učenika koji su rado odgovarali na njezina pitanja. Učenici su tako u priči prepoznali lik Pinokija, vuka koji se pojavljuje u mnogim bajkama, Crvenkapicu i mnoge druge, a na knjižničarkino pitanje koja im je najdraža priča, odgovorili su da je to Maca Papučarica pa im je ona za kraj pročitala priču koja nije o papučama već o čarapama „Čarapojedac“, o čudovištu koje ispod kreveta jede čarape koje namaju svoga para. Nakon priče, djeca su razgledala Knjižnicu, prelistala zanimljive knjige, a od knjižničarke su za poklon dobila straničnike. Aktivnost je trajala jedan školski sat – 45 min, a knjižničarka je cijelo vrijeme držala pažnju učenika svojim načinom interpretacije same priče i interakcijom s njima, a kostimom neobične knjižničarke je uistinu pridobila djecu.

⁷⁶ Monte Librić. URL: <http://www.montelibric.sanjamknjige.hr/hr/2017/naslovnica/>. (27.04.2017.)

Slika 7: „Neobična knjižničarka“ u Dječjoj knjižnici

6.5. Zaključak istraživanja

Istraživanje koje je provedeno u trima knjižnicama pokazuje kako narodne knjižnice, osobito posljednjih godina, ulažu velike napore kako bi djeci i mladima omogućili programe i aktivnosti koje su u skladu s njihovom dobi i interesima. Iako je u nekim knjižnicama 2015. i 2016. organizirano manje aktivnosti za djecu i mlade, što može ovisiti i o financijskim mogućnostima knjižnica, ono što je pozitivno jest činjenica da knjižničarke primjećuju povećanje broja korisnika koji dolaze u knjižnicu i tamo provode svoje slobodno vrijeme. Gradska knjižnica Labin tako bilježi najveći broj organiziranih radionica i polaznika istih 2014. godine, nakon preseljenja u novu zgradu, a svake godine Knjižnica uvodi nove sadržaje, osobito za one najmlađe koji čine najveći broj korisnika među djecom i mladima. Gradska knjižnica Labin je pristupila djeci i mladima kao korisnicima kojima se interesi u mnogočemu razlikuju tako da su Dječji odjel i Odjel za mlade odvojeni prostori s građom koja je u skladu s njihovim interesima. Knjižnica ostvaruje posebne programe najčešće kroz suradnju s osobama koje su stručne za pojedina područja, kao što je i radionica izrade stripa na kojoj se u sklopu istraživanja prisustvovalo, a aktivno se koristi i Facebookom kako bi obavještavala korisnike o provedenim aktivnostima, ali i privukla nove najavama aktivnosti i osvrtima te fotografijama provedenih aktivnosti. Najmlađi korisnici i njihovi roditelji pokazuju najveći i interes za pričaonice, djeca osnovnoškolske dobi za likovne i kreativne radionice, dok su srednjoškolci pokazali najveći interes za filmsku radionicu „Sjećanje u kadru“. Gradska knjižnica Rijeka bilježi iz godine u godinu rast organiziranih programskih aktivnosti pa tako i njihovih polaznika, a i raste broj djece i mladih koji su odabrali Knjižnicu kao mjesto susreta. Stribor kao ogranak namijenjen djeci i mladima ima zasebni prostor za predškolce s igraonicom, za djecu osnovnoškolske dobi, a osmišljen je i Teen korner s građom za tinejdžere i kutkom u kojem se oni mogu opustiti i uživati u čitanju. Gradska knjižnica Rijeka i njeni ogranci organiziraju niz aktivnosti za djecu i mlade

koje provode sami ili u suradnji s osobama koje su stručne za pojedina područja, a među najpopularnijim aktivnostima su pričaonice za najmlađe, dok djeca mlađih razreda osnovne škole najviše uživaju u kreativnim radionicama i čitateljskim klubovima, a mladi pokazuju najveći interes za 3D radionice i čitateljske klubove čiji broj iz godine u godinu raste. Gradska knjižnica i čitaonica Pula, odnosno njezin ogranak Dječja knjižnica te Odjel za djecu i mlade Središnje knjižnice pokazuju kako ih najviše posjećuju predškolci u pratnji roditelja te učenici mlađih razreda osnovne škole te su organizirane aktivnosti u najvećoj mjeri usmjerene na njih. Dječja knjižnica bilježi najveći broj provedenih aktivnosti 2014.godine iako knjižničarka posljednje dvije godine primjećuje rast broja korisnika koji redovito koriste Odjel. Iako ima građu namijenjenu mladima, smatra da se oni ipak osjećaju „preveliki“ za Dječju knjižnicu i radije koriste usluge Središnje knjižnice. Knjižničarka najveći dio aktivnosti provodi sama, iako ostvaruje vrlo lijepe suradnje s raznim udrugama, kazalištem i dr. Odjel za djecu i mlade Središnje knjižnice je najveći broj aktivnosti organizirao 2015.godine kada je bilo i najviše polaznika organiziranih aktivnosti namijenjenih predškolcima i djeci mlađih razreda osnovne škole koje provode same knjižničarke ili u suradnji raznim udrugama koje rade s djecom. Iako Odjel nosi naziv Odjel za djecu i mlade, najčešće se aktivnosti za mlade, osobito srednjoškolce organiziraju u sklopu drugih odjela u Knjižnici, kao što je to čitateljski klub KLJUČ ili druge aktivnosti koje se provode u suradnji sa školama. Sve ispitane knjižnice i njihovi odjeli namijenjeni djeci i mladima uspostavljaju jako dobre suradnje s vrtićima i školama u provođenju velikog dijela aktivnosti, sve se koriste društvenim mrežama kao dobrim načinom promoviranja svojih knjižnica kao i za komunikaciju sa sadašnjim i budućim korisnicima, a za obavještanje javnosti o aktivnostima koje će se provoditi koriste sve načine oglašavanja: društvene mreže, plakate, letke i obavještanje javnosti putem lokalnih medija.

7. Zaključak

Narodna knjižnica kao važno informacijsko i kulturno te obrazovno središte lokalne sredine ima neizostavnu ulogu u formiranju načina na koje će sve generacije te lokalne zajednice ulagati u svoj osobni razvoj, obrazovanje, slobodno vrijeme i razonodu i zato je ključan zadatak narodnih knjižnica identificirati svoje korisnike i organizirati programe i aktivnosti kroz koje će članovima lokalne zajednice omogućiti cjeloživotno učenje, kvalitetno provođenje slobodnoga vremena, poticanje čitanja i informacijske pismenosti.

Djeca i mladi predstavljaju jako važnu skupinu korisnika, ako ne i najvažniju, s obzirom da je više puta dokazano kako upravo redovitim dolascima i korištenjem Dječjih odjela od najranije dobi, djeca stvaraju predčitalačke vještine, razvijaju ljubav prema knjigama i čitanju, što pridonosi njihovom intelektualnom i osobnom razvoju. Od otvaranja prvih dječjih knjižnica 50-ih godina prošloga stoljeća do uključivanja djece predškolske dobi u knjižnice 70-ih godina, počinje rasti svijest knjižničara kako djeca i mladi predstavljaju posebnu skupinu korisnika kojoj se uistinu treba posvetiti kroz nabavu primjerene građe, prostor koji će biti prilagođen njihovom uzrastu te posebne programe kojima će se razvijati njihovi interesi i talenti s ciljem poboljšanja načina na koje provode svoje slobodno vrijeme. S obzirom da je vrijeme pokazalo kako su interesi djece i mladih u mnogočemu drugačiji, 2000. godine se otvara prvi odjel za mlade, a ta se tradicija i nastavila tako da mnoge knjižnice imaju upravo zasebne odjele za djecu i one za mlade s različitom građom i programima, iako još uvijek ima i onih knjižnica u kojima su mladi zapostavljeni i gdje gotovo nema programa za njih. Mladi svakako predstavljaju „tvrd orah“ među korisnicima narodnih knjižnica, često nezainteresirani za drugo osim za društvo, te bi upravo na njih trebalo usmjeriti posebnu pozornost od same građe, prostora koji će biti namijenjen samo njima, do programa i aktivnosti koje će odgovarati njihovim interesima, bile to strip radionice, čitateljski klubovi, filmske radionice ili neka druga aktivnost pri čemu je važno da oni budu predlagatelji aktivnosti koje će se za njih organizirati. Samo istraživanje koje je provedeno u ovom radu pokazuje kako broj predškolaca iz godine u godine raste, ta je skupina korisnika kao i mladi učenici osnovnih škola prisutna u mnogim aktivnostima, dok je broj mladih, osobito srednjoškolaca više-manje isti. No, uvijek ima iznimaka, pa se i među mladima nađe pojedinaca, zaljubljenika u knjigu i čitanje, koji predlažu programe, a nekad ih i sami provode.

Nije svejedno ni tko radi s djecom i mladima u narodnim knjižnicama. Knjižničar koji će biti usmjeren na djecu i mlade mora im afiniteta za rad s njima, mora im pristupiti prijateljski i

opušteno, osluškivati njihove potrebe i interese te ih zajedno s njima pokušati realizirati. Dokazano je i samim istraživanjem kako ponekad ne samo tema i vrsta aktivnosti već i sam voditelj imaju izrazito veliki utjecaj na činjenicu koliko će korisnika prisustvovati određenoj aktivnosti.

Provedeno je istraživanje pokazalo kako društvene mreže imaju danas veliku ulogu u privlačenju korisnika u knjižnicu, ali i promociju aktivnosti i programa same knjižnice jer ih one uglavnom koriste za objavljivanje noviteta u knjižnici, programa, objavljuju se osvrta i fotografije provedenih aktivnosti čime se sadašnje i buduće korisnike, ali i širu javnost upoznaje s radom Knjižnica i Odjela posvećenih djeci i mladima. Neizostavna je suradnja s lokalnim medijima u najavi programa, kao i suradnja s vrtićima, školama i udrugama koje rade s djecom i mladima kako bi se organiziralo što više programskih aktivnosti kojima će se djeci i mladima omogućiti kvalitetno provođenje slobodnog vremena, a to je vrlo važna uloga narodnih knjižnica u vremenu kada su suvremene tehnologije zaokupile interes djece i mladih i kada interese za knjigu i čitanje opada. Narodne knjižnice i knjižničari na njihovom Dječjim odjelima i Odjelima za mlade organizacijom kvalitetnih programa koji odgovaraju željama, potrebama i interesima djece i mladih te osmišljavanjem za njih posebnog prostora posljednjih godina čine velike korake u porastu interesa za knjigu i čitanje, provođenje vremena u knjižnici te povećanju broja djece i mladih kao korisnika knjižnica.

8. Popis literature

Knjige:

1. Blažeković, T., Furlan, B. Knjižnica osnovne škole. Zagreb : Nacionalna i sveučilišna biblioteka, 1993.
2. Čudina-Obradović, M. Igrom do čitanja : igre i aktivnosti za razvijanje vještina čitanja. Zagreb : Školska knjiga, 2002.
3. Higgins, I., Sjužan. Javne biblioteke i službe za mlade. Beograd: Narodna biblioteka Srbije, 2009.
4. Kovačević, D., Lasić-Lazić, J., Lovrinčević, J. Školska knjižnica – korak dalje. Zagreb : Zavod za informacijske studije, 2004.
5. IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011.
6. IFLA-ine smjernice za knjižnične usluge za djecu : knjižnične usluge za djecu - važnije no ikada za djecu i njihove obitelji diljem svijeta. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004.
7. IFLA-ine smjernice za knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2008.
8. IFLA-ine smjernice za knjižnične usluge za mladež. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009.
9. Narodna knjižnica: IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za razvoj službi i usluga. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2003.
10. Stropnik, Alka. Knjižnica za nove generacije: virtualni sadržaji i usluge za mlade. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2013.

Zbornici, časopisi, izvješća:

1. Čičko, H. Kako je rastao i razvijao se odjel za djecu i mladež Gradske knjižnice. // Dječja knjižnica za novo tisućljeće. Zagreb : Knjižnice Grada Zagreba, 2001.
2. Čitanje – obaveza ili užitek : zbornik / priredila Ranka Javor. Zagreb : Knjižnice grada Zagreba, 2000.
3. Designing library space for children / edited by Ingrid Bon, Andrew Cranfield and Karen Letimer. Berlin : De Gruyter Saur, 2012.
4. Dječja knjižnica za novo tisućljeće : zbornik / priredila Ranka Javor. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba, 2001.
5. Grubić, K., Komuniciranje preko internetskih društvenih mreža. // Dječji odjeli kroz suradnju s javnošću. Šibenik : Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“, 2011.

6. Holcer, D. Dječji odjeli narodnih knjižnica Sisačko-moslavačke županije. // Dječji odjeli kroz suradnju s javnošću : zbornik radova. Šibenik : Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“, 2011.
7. Izvješće o radu za 2014. godinu. Labin: Gradska knjižnica Labin, 2015.
8. Izvješće o radu za 2015. godinu. Labin: Gradska knjižnica Labin, 2016.
9. Izvješće o radu za 2016. godinu. Labin: Gradska knjižnica Labin, 2017.
10. Izvješće o radu za 2014. godinu. Labin: Gradska knjižnica Labin, 2015.
11. Izvješće o radu za 2014. godinu. Pula: Gradska knjižnica i čitaonica Pula: Dječja knjižnica, 2015.
12. Izvješće o radu za 2015. godinu. Pula: Gradska knjižnica i čitaonica Pula: Dječja knjižnica, 2016.
13. Izvješće o radu za 2016. godinu. Pula: Gradska knjižnica i čitaonica Pula: Dječja knjižnica, 2017.
14. Izvješće o radu za 2014. godinu. Pula: Gradska knjižnica i čitaonica Pula: Odjel za djecu i mlade, 2015.
15. Izvješće o radu za 2015. godinu. Pula: Gradska knjižnica i čitaonica Pula: Odjel za djecu i mlade, 2016.
16. Izvješće o radu za 2016. godinu. Pula: Gradska knjižnica i čitaonica Pula: Odjel za djecu i mlade, 2017.
17. Izvješće o radu za 2014. godinu. Rijeka: Gradska knjižnica Rijeka, 2015.
18. Izvješće o radu za 2014. godinu. Rijeka: Gradska knjižnica Rijeka, 2015.
- Izvješće o radu za 2016. godinu. Rijeka: Gradska knjižnica Rijeka, 2017.
19. Kolarić, A. ... et al. Čitateljski blogovi *Tragači i Knjiški frikovi* : usluge za djecu i mlade na webu 2.0. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 56, 3(2013), str. 91-100.
20. Martinović, I ; Stričević I. Slikovnica: prvi strukturirani čitateljski materijal namijenjen djetetu// Libellarium. IV, (2011)1. Str. 39-63.
21. Sabljak, Lj. Adolescenti kao korisnici narodnih knjižnica // Međunarodno savjetovanje Narodne knjižnice izazov promjena: Lovran, 25. i 26. rujna 1997. : zbornik radova. Rijeka: Zagreb: Gradska biblioteka Rijeka; Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1997.
22. Schmitt, R. Knjižnice za mladež u Njemačkoj : nove ideje za zahtjevnu publiku. // Nove usluge za korisnike narodnih knjižnica : njemačka iskustva. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba ; Goethe institut, 2004.
23. Stričević, I. Čitanje u kontekstu školskih i narodnih knjižnica: uloga knjižnica u poticanju funkcionalnog čitanja i čitanja iz užitka. // Čitanje – obaveza ili užitak : zbornik. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba, 2009.
24. Stričević, Ivanka; Čunović, Kristina. Knjižnične usluge za djecu rane dobi i roditelje u Hrvatskoj. Vjesnik bibliotekara Hrvatske 56, 3(2013), str. 47-66.

25. Stručni skup Dječji odjeli kroz suradnju s javnošću, Šibenik, 27. – 28. siječnja 2011., uredile Marina Šimić i Jelena Čobanov. Šibenik: gradska knjižnica “Juraj Šižgorić”, 2011.
26. Zović, I. Glas za Facebook: Društvene mreže kao medij komunikacije.// Slobodan pristup informacijama: 12.okrugli stol. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2013.

Internetski izvori:

1. Čitaj mi. Dostupno na: <http://www.citajmi.info/naslovna/>
2. Čitaj (o) psu. Dostupno na: <http://www.uptiv.hr/item/prezentacija-programa-citaj-o-psu-r-e-a-d/>.
2. Čunović, K. Nove knjižnične usluge za mlade. Dostupno na: http://www.knjiznicari.hr/UDK02/index.php/Datoteka:Nove_knji%C5%BEEni%C4%8Dne_usluge_za_mlade_-_Kristina_%C4%8Cunovi%C4%87.ppt
3. Facebook. Dostupno na: https://web.facebook.com/?_rdc=1&_rdr
4. Gradska knjižnica Labin. Dostupno na: <http://www.gk-labin.hr/>
5. Gradska knjižnica i čitaonica Pula. Dostupno na: <http://www.gkc-pula.hr/hr/>
6. Gradska knjižnica Rijeka. Dostupno na: <http://gkr.hr/>
7. IFLA-in i UNESCO-ov Manifest za narodne knjižnice. Dostupno na: http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/UNESCOv_manifest_za_narodne_knjiznice.htm
8. Kolarić, A. ... et al. Čitateljski blogovi Tragači i Knjiški frikovi : usluge za djecu i mlade na webu 2.0. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 56, 3(2013), str.91-100.
9. Monte Librić. Dostupno na: <http://www.montelibric.sanjamknjige.hr/hr/2017/naslovnica/>
10. Natjecanje u čitanju naglas. Dostupno na: <http://www.nkc-sisak.hr/natjecanje-u-citanju-naglas/>
11. Stropnik, A. Deset godina od osnutka prvog odjela za mladež u Hrvatskoj, HKD novosti, 2010. Dostupno na: <http://www.hkdrustvo.hr/hkdnovosti/clanak/338>
12. Standardi za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj. Dostupno na: <http://narodnenovine.nn.hr/clanci/sluzbeni/270810.html>
13. Tibljaš, V. Rad s djecom i mladima u narodnoj i školskoj knjižnici. Dostupno na: http://www.knjiznicari.hr/UDK02/images/d/d8/Rad_s_djecom_i_mladima_u_%C5%A1kolskoj_i_narodnoj_knji%C5%BEEnici_-_Verena_Tiblja%C5%A1.pdf
14. Zakon o knjižnicama. Dostupno na: <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/267274.html>
15. Žužić, B. U starom ugljenokopu danas živi moderna i funkcionalna knjižnica. 2014. // Slobodna Dalmacija. Dostupno na: <http://www.slobodnadalmacija.hr/stil/kvadrat-pomom/clanak/id/222272/u-starom-ugljenokopu-danas-zivi-moderna-i-funkcionalna-knjiznica>

Rad s djecom i mladima u narodnim knjižnicama grada Labina, Rijeke i Pule

Kako bismo stvorili aktivnog čitatelja, redovitog i aktivnog korisnika knjižnica, korisnika koji će znati prepoznati kvalitetne knjižnične usluge i programe te važnost kvalitetnog provođenja vremena uz knjigu, važno je postaviti čvrste temelje od najranije dobi. Način na koji će dijete koje po prvi puta dolazi u knjižnicu nju doživjeti i hoće li je poželjeti češće posjećivati ovisi o nizu čimbenika kao što je sam prostor, knjižničar, knjižnična građa, programi i sadržaji koje knjižnica nudi. Upravo narodne knjižnice, bile one specijalizirane dječje knjižnice ili dječji odjeli imaju tu važnu i presudnu ulogu jer činjenica je da će dijete koje je steklo naviku posjećivanja i korištenja usluga narodne knjižnice, biti njezin aktivni korisnik i u budućnosti. Ovaj diplomski rad će se u svom teorijskom dijelu baviti važnošću narodnih knjižnica za djecu i mlade, preporukama za rad s djecom i mladima u narodnoj knjižnici, programima i sadržajima za njih kao korisnike, kompetencijama knjižničara koji radi s djecom i mladima, važnosti društvenih mreža u radu narodnih knjižnica.

U istraživačkom dijelu istraženi su načini i oblici rada s djecom i mladima triju narodnih knjižnica: Gradske knjižnice Labin, Gradske knjižnice i čitaonice Pula te Gradske knjižnice Rijeka proučavajući njihove web stranice i intervjuiranjem samih knjižničara, te uvidjeti što te knjižnice nude za djecu i mlade, koliku važnost pridaju uslugama za djecu i mlade, koliko su ti sadržaji atraktivni i raznovrsni, te u krajnjem slučaju, privlačni za djecu i mlade.

Ključne riječi: djeca, mladi, narodna knjižnica, rad s djecom i mladima u narodnim knjižnicama

Working with children and youth in public libraries of Labin, Rijeka and Pula

It is very important to set up firm base from the earliest ages to create an active reader, a customary and active user of public libraries, the user who will know how to recognize a high quality of the librarian services and programmes and the importance of the high quality carrying out time with books. There are so many factors that influence on the first impression when a child visits the public library for the first time. The child wishes to come back again into the library if the child's experience after the first visit makes the child to visit the library more frequently. It depends about the range of facts like the space of the library, about the librarian, the library material, programmes and the contents that the library offers. It is very important become an adult active user of the public library services. The public libraries whether specialized children's libraries or the children's departments have important and crucial role because there is a fact that a child has gained the routine of visiting the library and has had a

routine of using the services of the public library. This child will become an active user of the library in the future. This degree essay will be active in its theoretical part of the importance of public libraries for the children and youth. It will be active in the recommendation for work with children and youth in the public library, programmes and the contents for them as their users, competences of the librarian who works with children and young people and the importance of social networks in the work of the public libraries.

In this reaserch will be examined the way of work with children and youth in three public libraries: public libraries of the town of Labin, Rijeka and Pula, by studyinig their web pages and by interviewing the librarians, so we could become aware of what these libraries offer to children and young people, how much are the contents attractive and diversified and finally how much are they fascinating to children and young people.

Keywords: children, youth, public library, working with children and youth in public libraries

Biografija

Ivana Griparić Fable rođena je u Puli 10.prosinca 1983.godine. Osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje završila je u Labinu, nakon čega je 2002/2003.godine upisala Filozofski fakultet u Puli, smjer Hrvatski jezik i književnost - Talijanski jezik i književnost. Diplomirala je u srpnju 2007.godine na temu „Prijedlozi u hrvatskome standardnom jeziku“ pod mentorstvom prof. dr. sc. Ivana Zoričića. Stalno zaposlenje dobiva 2011.godine u OŠ „Ivo Lola Ribar“ Labin na mjestu profesora talijanskoga jezika. U istoj školi danas radi kao školski knjižničar.